

ÜLIÕPILASLEHT

1936

4 JÜRIKUUL

S U U R T E O S E

EESTI AJALUGU

I köite uuele trükile

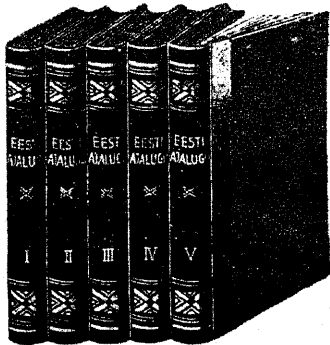
ettetellimiste vastuvõtmine avatud

Kolm aastat kestnud põhjaliku töö viljana ilmus 1935. a. jõuluks „Eesti Ajaloo“ I köide 2000 eksemplaris. Usaldus selle raamatu vastu oli juba enne ta ilmumist nii suur, et kogu trükk ette telliti ja vabamüügile ei läinud ühtki eksemplari. Rahuldumata jäi ka hulk hilisemaid ettetellijaid.

Arvestades sellist menu, samuti ka hiljem arvustuse poolt raamatule osaks saanud kõige kiitvamat hinnangut, on Eesti Kirjanduse Selts asunud teise trüki väljaandmisele, mis ilmub eeloleval suvel.

Et tulla vastu uutele tellijaile kõige suuremal määral, on avatud ettetellimine **kuni 15. aprillini** endiste hindadega. Selle ajani maksab raamat **5 kr.** brošeeritult ja **8 kr.** nägusas poolnahk standardkõites, hiljem aga **7 kr. 50 s.** ja **11 kr.** Raamatu suurus 458 lk., sisaldab 170 pilti, kaarti ja skeemi, neist paljud kriitpaberil ja värvides.

Teose peatoimetajaks on Eesti ja põhjamaade ajaloo professor H. K r u u s. I köite tegevtoimetajaks Eesti ja naabermaade muinasteaduse professor H. M o o r a.

Raamat, mille puhul
põhjust uhke olla

„Rakendades otstarbekohaseid ja moodsaid töömeetodeid ja kasutades arheoloogilise ainese kõrval ka keeleteaduslikke uurimustulemusi, on autoreil õnnestunud anda õieti tihedat ja plastilist pilti meie maa ja rahva minevikust nende paljude aastasadade ja -tuhandete jooksul, millal elunähteid polnud veel valgustamas kirjalikud ajalooallikad, millal valitses n. n. kirjatu kultuur.“

„Käsituslaadilt on töö valjult-teaduslik ja väga asjalik. Autorid on suutnud hoiduda laskumast pisisjusse ja pidada kinni arengu suurist magistraalidest läbi kogu selle pika aja, mida raamat haarab. Seejuures on töö siiski üldmõistetav ja kergesti loetav, sest kirjutajail on õnnestunud anda käsitlusele lihtsat ja arusaadavat sõnastust, mistõttu raamat peaks olema loetav väga laiadele ringkondadele.“

Mag. Evald Blumfeldt, Eesti Kultuuriloolise Arhiivi juhataja „Päevaleht“ 22. II 1936

Tellimisel maksta raamatu hind posti jooksvale arvele nr. 20-36 ja kirjutada tellimine sissemaksu kaardi lõigendile

Eesti Kirjanduse Selts

Suurturg 12, Tartus, Telefon 6-01

ÜLIÕPILASLEHT

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA

XX AASTAKÄIK

15. märts ja Ungari

Suur-Ungari ajal oli see vaimu ja õiguse võidu ülev rõõmupüha. Nüüd, Trianoni Ungari ajal on see murelikult-ilus mälestuspüha, mil oleviku peaaegu kannatamatult raske koorma all väsinud ungarlasedki on täiesti nad ise. Krahv I. Széchenyi, läinud sajandi esimese poole üks kõige säravam ajalooline personaalus, õpetas meid nii: „Olgem oma elu argipäeval võimalikult palju eurooplased, selleks et oma elu pühadel võiksime olla seda enam ungarlased.“ Ja märtsikuu 15—1, ungari elu suurel pühapäeval, „suurima ungarlase“ õpetusele vastavalt, Ungaris seisab töö, ja vaikib „eurooplase elu“ rahutu müra. Ungarlased peavad püha ja mälestavad. Mälestus lendab hardalt minevikku, et tooks selle igavesest hiilgusest valgust praeguse ungari elu valusasse õudsusse.

Et märtsikuu 15-a vaimu ligemale tuua, lubatagu mõne sõnaga puudutada neid Ungari kauge mineviku ajaloolisi fakte, mis on sellega ligidalt seotud. Aastal 1222 ungari ordud ungari kuningaga üksmeelses seaduses reguleerisid kuninga ja natsiooni õigused ja kohustused. See on n.n. „Kuldne Bulla“, mis teisena terves Euroopas (esimene oli Inglismaa Magna Charta) määrab seadustega kuninga valitsuseviisi, ja seega teeb absolutismi igas vormis võimatuks. Ungari natsiooni tahtest kroonitud kuningas pidigi ikka vandega töötama, et hakkab valitsema ungari konstitutsiooni järele. Ent Habsburgid, kes XVII. sajandi lõpul said Ungari troonile, ei hoolinud palju ei Ungari konstitutsioonist, ega oma vandest. Nad olid harjunud absoluutselt valitsema, kuna nad olid „Jumala armust“ Austria keisrid, kellel „Austria päritud provintsid“ tõepoolest perekondlik pärandus olid. Nad ei tahtnud aru saada sellest, et Austria keiser saab teha oma maal kõik, aga Ungari valitud kuningas ei või midagi teha ilma Un-

gari tahtmist küsimata. 300 aastat oli nende püüdmine teha ka Ungarit „Austria päritud provintsi“. Sihile jõudmiseks kasustasid nad kõige mitmesugusemaid vahendeid: küll ärameelitamist türgi sõdade tagajärjel vaeseks ja kurvaks jäänud isamaalt hiilgavasse, lõbusasse keisrihoovi Viinis, küll usundi, küll vägivaldset saksastamispoliitikat — ja kui kõik see ei aidanud, siis tuli kuulus Austria luuremisesüsteem, vangistamised 20—30 aastaks, kuni pimedaks ja hulluksjäämiseni, ja lõppude lõpuks kuul ja võllapuu. Ometi ei aidanud seegi mitte. Ungarlased olid harjunud vabalt tundma ja mõtlema, olid harjunud väevõimule mitte alluma, olgu see siis hingeline või füüsiline. Ja nii tõusevad vabadusvõitlusele teine teise järel meie surematud vabaduskangelased: Báthori — hiljemini Poola kuningas — Bocskay, Bethlen, Thököly, Rákóczi...

Nende suurmeeste mälestus oli sellegi noore ungari põlve vaimne pärandus, kes a. 1848 lõi Budapestis ungari märtsikuu 15-t ja pühit- ses seda päeva pühaks, mis peaaegu ühe sajandi kauguseltki võib võimuallikaks olla 1936. aasta ungarlastele. Ometi, kui tahaks jutustada selle päeva sündmustest — on nii vähe mis võin öelda. Ei olnud relvade kärinat ja ei voolanud veri — ainult akadeemiline noorsugu proklameeris trükivabadust ja vaba trüki esimese toodanguna ilmus poole tunni jooksul niinimetatud „12 punkti“, sisaldades ungari rahva soovid, millest juba aastate kestel väieldi riigikogudes, ja Ungari suurima luuletaja, Petöfi luuletuse: „Isamaaline laul“. Demagoogid ei kihutanud vaenlikkusele ja kellegi elu ei ähvardanud hädaoht — ainult terve linn lainetas seal Rahvamuuseumi treppide ees ja kuulas põksuva südamega vaimuhiiglaste kõnesid igavestest inimlikkudest õigustest ja — kohustustest. — Ühtki maja ei

süttinud ja ühtki akent ei purustatud — ainult kõik Budapesti elanikud, ungari ja saksa-keelsed ühel meelel, kandsid ungari värve ja pidulikus meeolus läksid ungari teatrisse, kus senini keelatud ungari ajaloolist tragöödiat näideldi. . . See oli kõik. Ja ometi loeme meie sellest päevast Ungari teist aastatuhandet.

Seda teist aastatuhandet aga alustavad verised võitlused. Viini keisrihoovis valitsev reaktionäärne vaim loomulikult ei soovinud ungari vabaduseaate levimist, ja jälle — nagu 300 aasta jooksul nii tihti — haaras relvad ja püüdis vaimu — veresse hukutada. — Siis tõmbab ungarlasi mingisugune salapärane, seletamatu ind kaasa. Kui üks inimene tõuseb terve rahvas, et kaitsta oma maad ja rahvust kallaletungijate eest. 15—16-aastased pojad jätavad koolipingid, et mitte enam õppida, vaid teha ajalugu, Neljalt poolt samaaegselt surutud Ungari on leekides. Neli vaenlast neljalt poolt ei või mitte ungarlaste vastu: vaevalt aasta möödudes on maa puhas. Sellal Viini keiser oma mee- leheites alandub niikaugemale et palub Vene tsaari appi. Ja kui Paškievič oma 200.000 sõduriga ilmub Karpaatidele, juba otsustubki vabaduse- võitluse saatuse. Aasta kestvas sõjas kannatanud ungarlased ei suuda Vene ülivõimule vastu pidada: sõjaväe ülemjuht paneb relvad maha venelaste ees. — Siis möödub kaksikümmend aastat kannatuses ja vaimses võitluses, kuid viimaks ometi tuleb võit: 1867. leping, ja selle jä- rele ainelise ja vaimse tõusu, arenemise ja edu hiilgavad aastad, mil Austria-Ungari monarkia kuulub Euroopa viie suurriigi hulka.

Ja kui mineviku valgus valgustab olevikku, lõhutud Ungari ungarlastes kinnitub võidukaks usuks mõte, et ei ole muud igavest maa peal kui

õigus. Lühinägelikkus, viha võivad küll esile kutsuda olukorrad, mis ennast õiguseks ütlevad, need olukorrad võivad kesta kaua, üle inimeagi, kuid kindel on, et need peavad tühistuma. Elu ja ajalugu ei salli valet, ja kuna ajaloolisel Un- garil on tuhande-aastane õigus, see peab tõusma uuesti. Trianoni ungarlased mäletavad küll hästi suure prantsuse ajaloolase, Michelet'i küsimust: „millal võimegi tasuda oma tänuvõla selle üleva rahva, lääne päästja vastu?“ Kuid ungarlased ei oota tänulikkust, nad ootavad õi- guse võidulepääsmist.

Märtsikuu 15. on vaimu võiduka jõu püha. Raske ungari elu kandjad puhkavad sel päeval tööst, ja eurooplase elu müra üheks päevaks unustades, anduvad täielikult oma ungarlasele. Nad rändavad jälle lahutatud maa-alade musta leinalooriga sammalde juurde, mille üle kevadine taevast võlvub sinisena ja valged välkuvad pil- ved ujuvad aeglaselt taevavõlvil. Ja need kolm värvi pühitsevatele ungarlastele kujune- vad tasakesti, tähelepanematult, lipu-värvideks, kauge hõimurahva lipu värvideks. Ning ungar- lased mäletavad armastusega ja tänuga sini- must-valge lipu rahvast, kes kannatuste raskel ajal ei hüljanud teda, vaid sirutas talle venna käe.

Kevadine tuul lendab üle Donau, ülestõus- mise tunne on lõhnavas kevadõhus, ja Vabaduse Platsil, Riigi Lipu säravate värvide all lõhutud Ungari ungarlased 15. märtsil igal aastal lausu- vad vankumatu usuga oma tunnistuse tervele maailmale: Usun ühte Jumalasse,

usun ühte isamaasse,
usun igavesse õiglusse,
usun Ungari ülestõusmisse. Aamen.

Magda Herger.

Isad ja pojad —

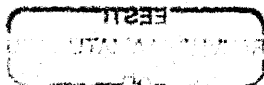
V A L E I S A D J A S O B I K U D *)

III.

Mitte füüsilisi ega poliitilisi isasid-poegi ei mõtle me neid sümboolseid mõisteid tuues sellesse põhimõttelisse sarjasse. Kui tahame tungida as- jade olemusse, siis peame lahti harjuma tavaliselt meie diskussioone harjumuspäraselt läbivast tar- bemõtleemisest ja tarbeütlemisest, peame harjuma mõtlema ideis ja mõtlema generatsioonides. Nii siis siin käsitlet isasid ja poegi ei defineeri ükski olukorraline taga-mõte ega ka paljas kalender, vaid pigemini juba noorema generatsiooni maail- mavaade ja eluhoiak.

Meie eestlased öeldakse olevat demokraatne rahvas, ja see on võib-olla õige, kuid me oleme ka autoriteetitunnustav rahvas. Generatsioonideva- heline võistlus toimub meil küllaltki varjatud kujul kulisside taga, me üliõpilaskonna ja kogu me riik- linegi struktuur tänapäevani seisab suurel mää- ral n. ü. vilistlase tähe all. Ja üks see tähenda seda, et me avalik elu areneb „isasisituatsiooni“ vormis, et kogu me paljukõneld skeptitsismi ja krititsismi kiuste me tunnustame a u t o r i t e e t i.

*) Järg artiklitesarjast „Aatomitepurustus“.

Kuid mis on siis autoriteet, milline on ta olemus ja eluline tähtsus?

Vanatestamentlik neljas käsk käseb meid austada vanemaid. Uuetestamentlik apostliiläkitus manitseb meid riigialamaina kuulama ülemuse sõna, sest vastuhakk ülemusele tähendavat vastuhakku jumalale. Nõnda elame vanemate ja laste vahekorras.

Tõsi on, et kord säilitab elu, et pieteet hingestab elu. Kord aga moodustub ülemate ja alamate normaalsest suhtest: see on harmooniline vahekord, milles alistumine ja alistamine moodustavad funktsiooniterviku. Pieteet on soe, elav side noorema põlve eluliste taotluste ja vanema põlve settinuma elutarkuse vahel — alles pieteedi säilitamine võimaldab põlvede kooselu. Autoritaarsete vahekordade kindlaksseadmine on tarvilik selleks, et ühiskondliku elu üksikuid rakkusid, alates perekonnast kuni riigikorrani, läbibistaks ühise organismi soe veri, mis neid alles teeb loovaiks ja viljakaiks. Nii siis ülaltoodud piiblisõnad päris õigustatult panevad peale lastele ja alamatele kohustusi — vastena vanemate ja ülemuste õigustele. Kahtlemata. Kuid reaalse tegevelu lähemal vaatlusel tekib kõige selle rakendamisel raskusi. Mis siis, kui vanemad ei ole austamisväärsed? (Seda võib ju juhtuda). Mis teha sel juhul, kui kuulekus ülemuse vastu võrdub jumaluse, ideaali reetmisele? (Ka seda paraku juhtub). Kui truudus eilsele on homse mineerimine ja hävitamine? Ajalood ja kirjandused, mõtte-teadus ja eraelud teavad küllalt pajatada neist lahendamatuina näivaist konfliktidest isade ja poegade, ülemuste ja rahva vahel. Veel enamgi: pea igaühel meist tuleb ühel või teisel elu käänakul kannatada mainitud konflikti all ja järelemõtteleja teab, et selle lahendamiseni kulub tükk tööd ja vaks kannatust.

Kogu elu — nii selle füüsiline kui ka vaimne külg — on jaotet isade ja poegade vahel. Iga päev põrkub poegade taotlus isade „tsensuuri“ vastu — ja sageli noorusetules põlev pea jookseb otsekui vastu klaaskildudega kaetud kivimüüri. Tekib küsimus: kas meie oleme kardetavalt ette rutanud või on nemad ajast maha jäänud? Kas nemad teevad oma ajudest muuseumi või meie omadest rundu? Kellel on õigus, meil või neil?

Seda ei tea õiglaselt otsustada keegi, sest keegi ei seisa väljaspool konteksti. Kuid isiklikud kogemused näitavad, et teoorias nii ahvatlev mõistlik kokkulepe isade ja poegade vahel on tegevelus lõpmata raske, peagu võimata, sest kusa-gil pole näha vanema generatsiooni endapiiramist, poegade ellu lubamist ega mõista tahtmistki, küll aga näeme igal sammul jonnakat, mõtetut „istumist viimse võimaluseni“ kiuste loogikale, õigusele, terviku ühiskasule. Nähtavasti jääb ikka nõnda: kus valitseb biologos, sääl logosel pole kohta.

Mis siis teha? Psühhoanalüütikud lähtuvad nn. ürgolukorrast, milleks olevat (sümbolsest öeldud) „isadetapmine“. Kas see on tõesti ainus noorte pääsetee ellu või aga on parem oodata, paigal tammudes oodata võib-olla läbi kõikide produktiivsete eluaastate? Kes suudaks õiglaselt lahti arutada generatsiooni-probleemistiku Gordiuse-sõlme? Ei keegi! Kuid ka selle läbiraiumiseks on mitu viisi. Ja moraalselt parim on: otsustada ise midagi olla! Nimelt olla ise „mina“ ja olla iseenda man. Kuida õpetas suur noortegeneratsiooni eestvõitleja — Kristus? „Teie olete kuulnud, et vanematelt on räägitud... Aga mina ütlen...“.

Seda julgust vajab ka tänapäeva noor, julgust ise otsustada: „mina ütlen“, — julgust olla ise autoriteet — sel hetkel ta psühholoogiliselt muutuks isaks. Kes seda suudab, pole vaimselt enam sõltuv sellest, kas ta on füüsiliselt noorur või vanur. Tuleb lihtsalt üle olla. Ja meie — noorem generatsioon — peame üle olema ning iseenda man. Mitte vaimsete imikutena jooksma „vilist-lase“ sabas, vaid ise midagi olema — ja enam kui tema. Distsipliinis, õigluses, headuses, õilsuses, julguses ja põlguses, generatsioonilises iseteadvuses, sõnaga: seesmises iseseisvuses, mis ongi tõeline vabadus. Mitte sörkida sõltuvuses mineviku ideaalide elutundest aetuna, vaid eneseteadlikus ühistundes panna käsi südamele: Aga mina ütlen!

Iga õige isa tunneb rõõmu sellest kultuuri- ja tulevikuloovast hetkest, kus senine imik, senine laps saab isiksuseks, ise isaks, kus senine ainult-tarbija saab ise tootjaks. Õige isa autoriteet, tema elumõte ei tuhmum hetkekski poegade vaimsel täieastumisel.

Kuid teisiti on valeisade seisukord. Sest kaugeltki mitte kõik vanurid pole isad tootja kõrges mõttes. Sageli autoriteet on ainult omastet ega ole tõeline üleolek. On ka selliseid, kes küll kramplikult nõuavad alamatelt neile vaid näilisel kuuluvat austust ja kuulekust, ise aga küünarnukki laiali ajades ainult toetuvad juhuslikult vallutatud autoriteetsele kohale. Toetudes oma valeautoriteedile, katsumata oma elutöö ja käitumisega ausalt ära teenida ja õigustada seda autoriteeti. Rahva pilkesõna järgi tsüüniliselt uskudes, et kellele jumal annab koha, sellele ta annab ka aru. Need on valeisad, — vaimsed ja moraal-sed kääbused kõrgeil kohtadel, vaimukehvikud rikkuses, kes ei suuda esindada oma vastutust-nõudvaid kohti seesmise vastutusvõimega. Poegade vaba andumuse asemele sellised otsivad, ja orihingeis ka leiavad, silmakirjateenelist kintsukaapimist. Kui haledad, kui alatud on sellised „vanemad“. Groteskne elustiil: ämmad, kes teevad katset imeda oma laste rinda!..

Kõikide vaimsete noorte kohustuseks on mitte jääda sobikuiks, mitte mõttelaiskuses kaasa teha

seada kintsukaapimist, vaid armastades õigeid isasid keelata austust ja usaldust valeisadele. Õnneks see polegi kuigi raske: austus ja lugupidamine ei ole paragrahvidega ja kroonidega teha — need tulevad südamest. Ja nii kaugele ei ulata ilhegi sundija võim. Õigeid isad tulevad ühes

meiega — parema, õiglasema, siirama ja ausama tuleviku poole. Valeisadeks arenejail aga meenutame, et on saabund aeg neljas käsk ümber pöörata ja suunata see ka nende aadressile, öeldes: „Vanem, austa oma poega ja oma tütart, et Su elupäevad saaksid pikendatud siin maa peal“.

Vilmar Adams.

Teaduslikust tööst ja selle populariseerimisest mujal

Liikudes väljaspool Eesti piire ja jälgides sealset elu, võib nii mõndagi tähele panna, millega meie silm pole harjunud. Allakirjutanal oli juhus viibida Lätis, Poolas, Saksamaal ja Taanis. Kahtlemata libises paljugi tähelepanuväärivat mööda, kuna reis oli seotud kitsa tööalaga; mille kõrval võis siiski näha mõne ala teaduslikku tööd, selle suunda ja püüdeid seda rahvale edasi anda võimalikult suuremate tulemustega. Viimane ülesanne on leidnud tugevat pinda ja ka vastukõla, kuna selleks riigi kultuuripoliitika energiliselt kaasa aitab ja valitsus kasvavat huvi tunneb kõigis nimetatud maades. Erilist rõhku pannakse rahva- ja loodusteadustele, mille toetuseks ohverdatakse suuri rahasid ja mille kallale rakendatakse väga palju jõudu. Geoloogiliselt võetakse ette suurejoonelisi ja laiaulatuslikke uurimisi; otsitakse ja katsetatakse maapõue varandusi, milleks on tugevasti rakendatud ka keemia. Muinasteaduse alal kaevatakse kõigis nimetatud maades linnamägesid, kaevatakse lahti eelajaloolisi küli, linnu, muistseid kaevandusi mitme kilomeetri ulatuses, teisel tuuakse välja kuni 7 m sügavalt kihtidest vanema kiviaja kultuurjäänuseid jne. Kuigi seesugused tööd nõuavad suuri kulusid ja teadlastelt raskeid pingutusi on teistel küljest siiski selge, et need töötajad sammuvad kultuuriliselt esirinnas. Teadlastel on seal teatud usk ja optimism, kuna nende selja taga on rahvas ja valitsus, kes on igastki edasirühkivast sammust huvitatud ning abivalmis¹⁾. Säärane lootusrikas rühk nakatab isegi eestlase, äratades temaski nooruslikku usku ning lootust, muidugi seniks, kuni karmi ilmastu tuuled uuesti tema vastu võtavad, siis on kõik usk ja optimism nagu pühitud.

1) Näitena võiks nimetada huvi Poolas Poznani juures Biskupinis kaevamistel olevate leidude ja selle tulemuste vastu, kus väljakaevatud küläehitistest on muuseumi välja pandud rekonstruktsioonid. Neid leide ja rekonstruktsioone käis külastamas peale kõigi ka valitsuse liikmed, kelle hulgas president, unustades kõik kõrvaloleva, süvenes niivõrd oma mõtetega selle juurde, et veetis nende vaatlemiseks 1½ tundi. Samuti käisid valitsuse liikmed ja ülikooli jõud ning palju teisi teadlasi koha peal Biskupini kaevamisi vaatamas, rääkimata ümbruskonna rahvast, kelle arv tõusis pühapäeviti 2000-ni.

Eriti intensiivselt töötatakse praegu Saksamaal, kus peale muu ehitatakse üle terve riigi autoteede võrku. Nende ehitustööde juures saadakse määratu palju muinasteaduslikku, loodusteaduslikku j. m. materjali, mille läbi töötades võib saada tulevikus päris rabavaid teaduslikke tulemusi, kuna materjal on väga suur ja on saadud üle terve riigi võrdlemisi tihedatest punktides.

See oli paari sõnaga teadusliku materjali kogumise kohta, mis hiljem tuleb läbi töötada ja mille kohta tuleb teaduslik süntees teha ning peale selle populaarselt rahvale edasi anda. Kahtlemata ei suuda kõik muretseda omale raamatuid, et nende kaudu töötulemusi kätte saada, seepärast on viimasel ajal suur tähelepanu suunatud muuseumide väljapanekute korraldamisele, nii et see oleks lihtne ja arusaadav iga ühele ja samal ajal küllaltki huvitav ja ilus, mis inimesi meelitaks vaatama mitte üks kord läbi joostes, vaid et väljapanekud köidaks külastaja huvi ka teine või kolmas kord sinna sisseastumiseks. Nagu geoloogilises muuseumis katsetatakse püsivalt, kuidas vaatlejatele lihtsustada seda rasket ainet, kuidas välja tõsta mõne ajajärgu tüüpilisemat iseloomu, et külastaja tähelepanu teatud ajajärgu osakonda astudes kohe kõitaks iseloomustavale loomale ja formatsioonile ning ilma pingutuseta saaks kätte ka ajajärku iseloomustavad erinevused. Sama meetod areneb ka teistes muuseumides. Muinasteaduslikkudes muuseumides seatakse väljakaevatud esemete kõrval rekonstruktsioonid asjadest enestest, mis on valmistatud väga hästi samast materjalist, millest originaalgi. Esimete kõrval on rekonstruktsioonid elamutest, linnustest, haudadest jne., samas kõrval on maal, kujutades igapäevast elu juba laiemas ulatuses, ei puudu ka selged ja lühidalt antud ajajärgu ülevaate tabelid ja kaardid. Niisugusest väljapanekust saab iga külastaja selge pildi ja enam-vähem õnnestunud rekonstruktiivse kujutluse möödunud elust ja samal ajal tekib vaatlejas arusaamine või kontakt teaduse ning esemete vahel.

Säärane muuseumide pingutav ülesehitamistöö ei jää kasutamiseks ainult juhuslikkudele külastajatele, vaid viimasel ajal püütakse ka koolitöö vas-

tavatelt aladelt ikka rohkem üle viia muuseumidesse, mis, võiks öelda, on kujunenud koolidele keskõppeasutisteks. Iga päev külastab muuseumi mitu klassi õpilasi õpetaja juhatusel ja mitmeks tunniks korraga, ja et väsimus ei takistaks tööd, selleks on õpilastel väikesed klapptoolid kaasas. Vastava ala õpetaja on kaunis põhjalikult ette valmistatud ja haruldase osavuse ning elavusega oskavad nad õpilastele kogude najal ainet selgitada. Järgmistel muuseumi külastamistel küsitleb õpetaja õpilasi ning lõpuks laseb õpilasel materjali najal endale vastavat ala jutustada. Säärane õpetamise meetod annab suuri tulemusi, selle asemel, et õpilane koolipingil tuubib endale aine pähe ja varsti peale seda unustab selle, laiendab kirjeldatud õpetamisviisi märksa õpilase silmaringi. Küsimused, mille üle õpilane raamatu järgi kunagi selget kujutlust ei saa, on täiesti arusaadavad neile muuseumi materjali najal, samal ajal jäävad esemed õpilastele silmade ette, mis kinnitavad temale jädavalt tuubitud kirjeldused ja sündmused.

Muinaaaduse alal on õpetaja seletused tugevasti läbi põimitud tõuküsimustega, kusjuures germaanlasi armastatakse liialt esile tõsta, suuremate kultuurikandjatena ja levitajatena Euroopas näidata kui nad seda olid, võimsama rahvana kesk teisi kujutada kui seda tõsiasjade järgi on võimalik välja lugeda, ja samuti püütakse germaanlasi ning nende ainelist kultuuri rekonstruktsioonides idealiseerida. Kahtlemata annab säärane käsitus esivanematest noorsoole rahvustunnetes tugeva põhja, luues mingi sisemise rahuldustunde, teadmisega, et isa-isad ja kaaskodanikud on midagi positiivset andnud, ergutades ühtlasi noori mitte maha jääma isadest. Siiski säärane liialdus teiste rahvaste kulul pole kuigi soovitatav, eriti veel juhul, kui liialdatud rahvusluse tendents viiakse ka teaduslikkusesse tööd, siis juhtub sagedasti, et on jäetud tähelepanemata vasturääkivad faktid ja tõendid ning sellega on töö teaduslik väärtus kadunud.

Teaduslik töö ei kannata niisugust meetodit,

kuigi seda praegu mitmel pool tarvitatakse, kannab see negatiivseid tagajärgi. Kunagi ei saa neid töid tõena võtta, vaid iga uurija peab kohale sõitma, et oma silmaga materjali uuesti läbi kontrollida.

Mitmes kohas Saksamaal on muinuskaitse alal väga hästi korraldatud usaldusmeeste võrk, nimetades näitena Hannoveri maakonda. Need usaldusmehed, kes on õpetajad, kasustavad muinuskaitse töös ära Saksamaal koolides tuntud vaba laupäeva. Selle asemel, et õpilastega vabas õhus mängida või matku korraldada, võetakse ette koos kinnismuististe planeerimisi lähemas ümbruskonnas. Õpilased nivelleerivad ja teevad plaane õpetaja kontrolli all, mis annab õpilastele võimalust teoreetiliselt õpitud matemaatikat rakendada praktiliselt üldsusele kasuliku tööna ja nii kogub pikaajale üle kogu maa täpsaid ja häid plaane igast kinnismuistisest. Sagedasti on suuremaid põllu- või liiva-alasid, mille pinnal leidub muinasjäänuseid, nagu meil Võisiku ala, siis jaotatakse terve ala ruutudesse, igasse ruutu paigutatakse tarvilik arv õpilasi ja algab lahtiste leidude otsimine ning plaanile kandmine, mida tehakse õige suure täpsusega. Säärase töö juures tekib vahest üllatavaid tähelepanekuid ja avastatakse mõnikord väga tähtsaid leiukohti; selle tööga kogutakse hulka muinasleidu, süvendatakse õpilaste maast-madalast muinasleidude tundmist, ka arusaamist muinaaadusest, ühtlasi õpetab säärane töö õpilasi plaane tegema, aruandeid kirjutama ja täpsust pidama töö juures.

Need on mõned näited, kuidas õpilasi püütakse elule lähemale viia, õppimist kergendada ja õppeainet põhjalikumalt õpilasele mällu vajutada. Siin on ka näitena mõned püüded, kuidas teadust rahva sekka viia, ilma et inimesed oma tavalise elu kõrval kuidagi kooramatud oleksid, vaid inimene võtab seda argipäevase elu kõrval naudinguna vastu, kuid samal ajal on rahvas oma esindajatega suureks toeks ja avitajaks neile tööliste, kes seda kõigi jaoks teevad.

R. Indreko.

Raamatu-aasta romaanide

„Üheksateistkümnenda sajandi viha realismi vastu on Calibani viha, kui ta peeglis oma nägu näeb. Üheksateistkümnenda sajandi viha romantismi vastu on Calibani viha, kui ta peeglis oma nägu ei näe.“ Ka kahekümnenda sajandi suhtumist kirjandusega iseloomustades on raske leida tabavamat, kui see Oscar Wilde'i sentents. Sest seltskond vägagi tahab näha, et kirjandus temaga tegeleb. Ta pahandub, kui kirjanik romantilistele kiisatustele järele annab, argipäisest otsekohesu-

üliõpilaskujude puhul

sest kaugemale siirdub: kirjandus argu olgu elu-võõras. Aga ta võib katsuda kirjanikku kas või ühiskonnakahjuriks tunnistada, kui realistliku miljöökujutuse margi all minna võivates teostes idealiseerimise ja paitamisega ei olda küllalt heldekäeline.

Mitmesugustest häatahtlikkudest näpunäidetest, mis kirjandusele aegajalt avalikkuse ees antakse, torkab silma teatav arv teemade juhutamisi: „Sotsiaalse tellimuse“ alla kokkuvõetav soovidekomp-

leks sisaldab kõrvuti positiivsuseõudega, ühiskonnapedagoogiliste väärtuste nõudmisega ja muu sarnasega soove ka teoste aine kohta. Viimasest räägivad mitmed väljakuulutatud auhinnadki. Paistab, et tulemaks vastu kõigile sellelaadilistele soovidele, kirjandus peaks „läbi võtma“ kõik kuidagiviisi eraldatavad või eralduvad ühiskonna grupid ja grupikesed mitte väiksema üksikasjalikkusega kui toimub elukutsealaline organiseerumine kodadesse.

Aga selle läbivõtmise juures kirjandus peab olema ettevaatlik. Mõiste miljöö-romaanist mitte üksi keskmise lugeja publiku silmis, vaid ka mitmete kriitikute teadvuses on kujunenud õieti omapäraseks. Miskipärast ollakse arvamisel, et romaan, mis mõnda miljööd realistlikult puudutab, pole küllalt häa, kui ta ei ole küllalt ümberhaarav, kui ta ei sisalda kõike, mis antud miljöödes leida võib. Asetatakse romaanile absurdseid nõudmised olla nagu mingiks teatmeteoseks, käsiraamatuks. Teine levinud tõi on vastutustundetu üldistamine. Leidke ühes romaanis joodikust üliõpilane — lugeja ja kõlbeline arvustaja küsib kohe: kas meie üliõpilased tõi kõik on joomarid? Olgu autoril tarvis abielutruudusega mitte väga täpsalt suhtujat pastorit — jällegi on tüli lahti: kas kõik vaimulikud on siis abielurikkujad?

Ma arvan, et võimalikkude väärarusaamiste vältimiseks polnud mitte üleaarne peatuda eelseisvate üldisemate küsimuste juures, enne kui asuda jälgima seda, kuidas kirjanik läinud aastal on näinud tudengit.

Raamatu-aasta on andnud ühe romaani, milles päämiselt üliõpilastega tehakse tegemist otsast lõpuni (August Jakobsoni „Vana kaardivägi“), ühe romaani, mille keskne kuju vähemalt nominnaalselt on üliõpilane-korporant (A. H. Tammsaare „Ma armastasin sakslast“) ja ühe romantilise, allegoriseeriva ning groteskse jutustise, milles esinevate tähtsamate figuurides samuti üliõpilasi peab nägema või aimama (Betti Alveri „Viletuse komöödia“). Nõnda siis üliõpilane tohiks olla rahul selle poolest, et kirjandus pole temast möödunud teda nägemata.

Päris üliõpilasromaan mainitud kolme raamatu hulgas on küll ainult Jakobsoni oma. Tammsaarel ja Alveril on käe all teised probleemid, kui otseselt üliõpilaselu kujutamine. Ometi on kokkupuutepunkte neil raamatuil üsna rohkesti.

Esimene asi: mitte ükski neist ei näi olevat kirjutatud „sotsiaalse tellimuse“ pääle. Isegi Jakobsoni romaan on enam-vähem optimistlik epiloog ei anna kuidagiviisi täit positiivsusemõõtu välja. Füüsilist tööd tegema minna, et parandada joomise- ja ulaelu-rikutud karakterit on ju muidugi mingi saavutus elu kui bioloogilise väärtuse seisukohalt. Sotsioloogiliselt Jakobsoni kangelane oma lõpetamata ülikooliga jääb nagu ta oli — eitata-vaks tüübiks.

Umbes sama veega ristitud, nagu Jakobsoni sangar, on ka Tammsaare ja Alveri omad. Nad on negatiivsed, nii üliõpilastena kui inimestena, vahel ainult mitte sel määral, et ei ärataks kaastundmust. Nad on pahelised, aga mitte pahad, pigemini ainult õnnatud. Väärradadele on nad sattunud mitte moraalu puudusest, vaid nõrkusest. Tammsaare kangelane veeteerib Tallinnas väikse kohakese peal, ülikool lõpetamata; Jakobsoni oma läheb vastu kahekümneenda semestri lõpetamisele metsikute joomingutega, ilma et oleks jõudnud veel ühegi eksami õiendamiseni. Alveri oma lamab päevade viisi voodis, nälgib, loeb põnevusromaanid ja — omasugustega kokku puutudes — filosoferib: asi, mida nad muide kõik armastavad. Saabub äärmiselt masendav mulje põhjalikust ummikusse sattumisest. Vabaturma, või kui soovitakse, enesetapmise küsimus on korduvalt päevakorral. Võib olla kõige tabavamalt võtab situatsiooni ainelise sisu kokku Alver, kelle päätegelane järsku arvab enese leiutanud olevat, „milles seisab tänapäeva maailma põhilisim pahe“: laiskuses! Kui tahame aga konkreetsemalt näha selle laiskuse motive, siis peame pöörduma Jakobsoni ja Tammsaare poole. Tähelepanuväärt on, et mõlemad räägivad peaaegu täpselt ühte ja sedasama: nende negatiivsete kangelaste rappajooksmine tulettakse meie kultuuri noorusest ja lähima mineviku mentaliteedist — pääliskaudsusest, tõusiklusest, laiatamisromantikast.

Nomen est omen. Muidugi on vaid juhuslik kokkusattumus, et Jakobsoni pääkangelane kannab nime Joel Neegos ja Alveri oma Joel Jordan. Romantiline nimi nii ühel kui teisel juhul tembeldab „tõsielu karmi palgega“ vastuollu sattunud „viimseid romantikuid“.

Jakobsoni probleemiks, mis tema romaani sunnib võtma väga tõsiselt, on ellusuhtumise erinevus kahe põlvkonna vahel. Ühel pool tänapäeva nooruse, teisel pool too, mis küpses sõja ja revolutsiooni päevil. Nende noorte inimeste elukorraldus, kes tulid Tartu ülikooli iseseisva Eesti algupäevil esiteks toetus kogemusele, mida haritlane oli omandanud tsaari ajal. See ütles, et hariduse omandamine oli ülihästi renteeriv kapitalimahutus igal tingimusel — ka keskpäraste vaimuannete ja tööinnu, pika stuudiumi ja suurte võlgadegi korral. Teiseks määrajaks oli revolutsioonitõrjete teravalt pahempoolsete ja quasi-nihilistlikkude vaadete pärandus; ja kolmandaks — romantilise elutunde tõus, mille andis värskeltsaavutatud iseseisvus. Nendest teguritest, ükssteisele mitmest küljest vasturääkivatest, sõltus „lahtiste kraanide“ ajastu, mõistetuna nii materiaalselt kui moraalselt. Selles üliõpilaskontingendis, matriklinumbritega esimesest kolmest kuni neljast tuhandest oli vähe neid, kes ei oleks teinud kaasa „lõbusat tudengielu“ niisugusel kujul, nagu enesele ei või lubada tänapäeva tudeng. Tookord olud lubasid. Kitsikusse

ei sattunud seepärast kaugeltki mitte kõik, vaid ainult need, kes ei taibanud või ei suutnud õigel ajal muutuda kaineaks. Joel Neegose sõpru on pangadirektoreid, advokaate, arste; aga nende keskel on ka päriselt allakäinuid. Neegos on sild üle kuristikku, mis omaaegseid „kaasvõitlejaid“ lahutab.

Jakobsoni on kritiseeritud muide ka usutavuse küsimusest lähtudes. Ajastu oleks hakata polemiseerima selle korporandiga, kes, tõsi küll, mitte avalikult, ainult jutuajamises — aga seda kategoorilisemalt — kivines väitele: „Mis võib Jakobson kirjutada üliõpilasest, kui ta üliõpilaselu ei tunne.“ Siin ei ole teha muud, kui ainult soovitada teost lugeda. Aga tehtud on tõsisemaidki märkusi. Romaani tegevus sünnib kevadel 1933. Muretu üliõpilaselu elamine „lahtiste kraanide aja“ stiilis 1933. aastani pole muidugi hästi usutav. Aga seda tuleb vabandada tähtsa kompositsioonilise kaalutlusega: alles selleks ajaks on omaaegse üliõpilaskonna lastehaiguste resultaadid omandanud põhjaliku selguse. Küsimus päätegelaste saatusest, nagu see selgub epiloogist, on kahtlemata ka kaunis kergelt lahendatud. Kuid paari tosina põhjaliku äpardiku kohta üht ideekandjat erandit peame lõpuks autorile lubama.

Jakobson on võtnud enesele ülesandeks esitada ja analüüsida „vana kaardiväe“ ja tänapäeva

nooretudengi erinevusi. Raamatu täidab esimeste elu-olu kirjeldus. Positiivset tänapäevalast näidatakse ainult üsna vilksatumisi. Iseloomustus, mille annab üks paremaid „vanust kaardiväelasi“ nende kohta on ometi üsna tähelepanuväärne. Ilma igasuguse subjektiivsuset, täiesti õiglaselt nähakse, et see uus generatsioon on elukindlam. Aga samas näidatakse, et tema juures on leida mõndagi uut pahet: liigset kainust, mis ulatub väikluseni, ideaalide puudumist päale nende, mida võib hinnata raha päale, julguse puudumist vähemalt noorena iseseisvalt mõelda. Need on keskpärasuse vourused, millele reaktsioon tulemata jääda ei saa samuti, nagu ta ei jäänud tulemata teisele äärmusele. Sest kuulakem iseloomustust: „Ei midagi juhuslikku, midagi üleaurust, mitte midagi, mis võiks kahjuks tulla noore inimese algavale karjäärile... Ülikoolimaks on kallid, seepärast tuleb tuupida kogu jõuga; leivakilo maksab palju, — sestap närgem iga suutäis läbi hästi põhjalikult... Organiseerunudki on nad ainultki targasti kaalutledes. Et umbes nõnda, et noh — on kasulik. Üks vilistlane on kliinikujuht siin linnas, see seal, kolmas kuskil kolmandas kohas... Aga samas: „Kui täna või homme Toompealt dekreet tuleks, et kohtadele saavad ainult kõikjalt kõrvalseisjad, need nõndanimetatud metsikud, siis... astuks enamik ühegi kõhkluseta konventidest ja

Mis võib Naatsaretist head tulla!

Juba peaaegu terve pika ajastaja pole ma enam oma sulevart sellisinate tudengilehe veergude täitmiseks kulutanud, vaid olen üpris apaatlikul kombel kõike seda ilma jaskari ja aelemist pealt vaadanud ega ole ühtegi lausunud. Ja et ma olen Tartust ära olnud nenda, et see äraneetud Tartu Vaim pole mind saanud pimestada, siis on mu silmad mõnegi asja pihta hoopis uuest vinklist vaatama hakanud.

Nendapea kui see karvupidi kiskumine selle tehnikajaoskonna pärast jälle lahti läks, nenda mulle valati otsekui pühavaimu ühe äratundmise näol pääkolust sisse: Mispärast peab üldse üks suurkool või universiteet olema Tartus? Mis võib Naatsaretist ehk asjalikumalt üteldes Tartust hääd tulla? No toho pele säh! Kas me siis lätlastest alamad oleme, et me oma suure kooli ühes lõrvalises paigas ehk provintsis hoiame? Kas lätlaste ülemkool on Daugavpilsis või Smiltenis või Tirtotavas? Ei ühes ega

teises ega kolmandas vaid Riias, terve Läti riigi pealinnas! Ja meie pealinn! Kus on tema au ja hiilgus — universiteet? Pole ollagi!

No aga eks nüüd ole maaülemad õnneks juba aru saanud sellest puudusest, mis ehib meie vägevast Pealinnas. Ja tahavad tehnikajaoskonna jälle viia tagasi sinna, kust ta on toodud. Aga sellest üksi on veel vähe. Kõik jaoskonnad tulevad viia pealinnas, et selle au ja hiilgus kasvaks tänastele ja tulevastele põlvedele silmapimestamiseks.

Aga seda asja tuleb teha tasa ja targu. Eks igaüks vist tea seda lugu vanatüdrukust, kes tahtis oma koera pikka saba hoopis maha lõigata. Aga et tal oli üks halelik ja kaastundlik süda, siis lõikas ta igapäev ainult üheainsa tolli, et koeral poleks nenda valus kui terve saba korruga lõikamisel. — Küllap sel kombel oleks paras talitada ka selle universiteediga, et seda kisa ja õien-damist oleks vähem. Sest kui iga aasta tassitaks üks vakulteet pea-

linna, siis harjuks isegi Tartu rahvas ja lepiks ära selle tegevusega; aga kui tahetaks ühe ainukese korruga terve see asutus ära viia — no kus siis selle kära ja lärmi ots! Ja küllap juba põhjusi leiduks iga jaoskonna ära transporteerimiseks; mõned nendest tahan juba mina siin kirja panna:

Hakaku aga pealegi tehnikateaduskonnaga. Eks tehnika ole ju nüüdsel ajal see aa ja oo. Ja mis tehnikameestel pealinnas viga elada: Trammijuhi ja konduktori kohte mis hirmus! Kui Toompeale veel lift või tõstmisetoole kah sisse seatakse, eks neil siis ole seda kerimist ja väntamist kohe enam kui tarvis. Ja nagu külavades ehk kuulnud on, pidavat seal pealinnas mitmete vabajooksuga prouade poolt see abielutehnikagi õige kõrgele järjele olema tõstetud. No eks neil noortel tudengitel ole sealt siis mõndagi eluligidast õppida.

Siis võiks üle viia arstijaoskonna. Sest mis haigusi siin Tartus ka on, keda vaja toherdada. Aga vat pealinnas — meri lähedal ja mere-

seltsidest välja.“ Nii nähake tänapäeva noorust, tänapäeva kahekümneaastast. Kas tuleb solvuda sellest iseloomustusest? Ei tea, pole see ju muud kui tagasihoidlikkuse ja edasipüüdlikkuse „vooruste“ loetelu. Liiasi on puudutatud küsimustel suur tõetruuduse kraad. On teada näiteid, olgugi esialgu üksikuid, organisatsioonidevahetusest „kainete“ kaalutluste põhjal, nende ridades, kes on enim nakatatud karjääritaotluse ajavaimust.

Jakobsoni revüü meie tudengkonna pooleteise aastakümne arengust teeb plastiliselt selgeks, et niihästi boheemitsev kui vanu härrandlikke aegu kopeeriv „üliõpilaselu“ kuulub nooruse-eksituste hulka. Aga ühtlasi paneb mõtlema ka sellele, kas tänapäeva kuulekas oludega kohanemine ja kitsast äraelamise ning leivateenimise vaatekohast lähtumine ei ole ebaloomulik kaldumine vastassuunda, mis samuti ei tähenda täisväärtuslikkude karakterite kasvamist. Sest ainult äraelamisele ja kohakesele mõelda — kas seda pole siiski vähe rahva ajule, haritlaskonnale?

Nüüd küsitakse ehk retsepte eelpoolkirjeldatud „uue suuna“ vigade arstimiseks. Et valesiti aru ei saadaks, olgu siis öeldud, et küsimusesolevate pahede iseloom on selline, et nende ravimiseks kindlasti ei kõlbaks üliõpilaskonna mingi

skemaatiline ja teooriale rajatud ümberorganiseerimine, mis, näiteks, võiks seista mitmesugustele autoriteetidele suurema kaalu andmises. Kui Jakobson asju õieti näinud on, ja selles ma olen veendunud, siis tähendaks iga niisugune katse ainult nende pahede — iseseisvusetuse, jah — selgroopuudumise, süvendamist. Tartu üliõpilaskonna ja üliõpilaselu traditsioonide inventuur ei tohi tähendada nende lammutamist. Sest ebakohad kõrvaldab enimini eluline areng, kui teoreetilised kombinatsioonid; ongi kõrvaldanud juba kahjustaval määral, nagu nägime.

Tammsaare ja Alveri teoste üksikasjalikum vaatlus ei lisaks palju uut meie teema seisukohalt. Nagu öeldud, üliõpilaselu ise jääb nendes rohkem tagaplaanile. Aga nad kinnitavad (eriti Tammsaare) Jakobsoni resultaate. See on minevik, mis meie haritlasi on koormanud. Tammsaare puhul on võimalik tulla etteheidetega, et tema üliõpilases on palju niisugust, mida reaalsusesse ülekantult ei taha hästi uskuda, ma mõtlen liigset respekti, peaaegu lõimitamist endise aadli ees. Peab mõnma, et neil etteheidetel on alust, kuigi asi ennast mõnesuguste alateadvusesse surutud kompleksidega seletada laseb, ilma et tarvitseks olla solvunud üliõpilane üldse või korporant eriti.

Paul Viiding.

haiged nigu puru. Kust sa hing võtad Tartus ühte merehaiget kas või näitamiseks või lahki lõikamisekski. Ja kas neist seltskondlikkudest ja ametialalistest mädapaisetest seal suures linnas puudu on, keda vaja oleks välja opereerida või löigata.

Mis veel loomatohtritest rääkida! Saavad hoopis peenemat sorti elajate kallal endid harjutada, mihukseid Tartus kohe saadagi põle. Mõtle, kus need börsihaid ja seltskonna- ja bridži- ja tantsulõvid ja ja klatžimaod, ja viruliblikad! Puhha peenem värk ja peenemad haigused!

No ega usumeestelgi seal viga oleks. Näe — piiskop kohe käe-jala juures; muudkui õnnistab sisse kui pastori amet selgeks õpitud. Ja eks ole ju Vahitorni selts ja püha Peeteli koguduski pealinnas ja seal saaksid vaesed tudengid omale igapäevast leiba teenida jumalasõna lehtede nagu „Misjoni ärkamine ehk Jeeriku pasun“, „Pudel Siloa Tiigi vett“, „Gaabreli mõök Eelia tulises vankris“ ja teiste müütamisega majast majja; et see annaks palju paremaid tulemusi kui Tartus, eks selle eest vastuta Tallinna

rahva suurem kergeusklikkus.

Et juuragi tuleb ära pealinna läkitada, selles pole kahtlust. Sest on ju ometi igale lapselegi aru saadamat, kuidas saab õpetada Tartus administratiivõigust, kui siin ometi pole ühtki elusat ministrit, keda võiks tudengitele katseliselt näidata. Ja eks pealinna suuremas kuritegevuses ole tulevastel kriminaalistidelgi parem praktikat pidada.

Agronoomid saaks rakendada selle Rohelise Vöö kudumisele, mis pealinnale tahetakse ümber tömmata. Ja eks ole ju sääal Põllutöökoda, Põlluministeerium ja Põllupank, kust selle teaduskonna tudengitele antakse pikaajalist tagasimaksmise kohustuseta laenu, et nad saaksid kartuli ja odra ümbertöötamise saaduste kaudu omale parajat aru pähe võtta ja ühe haritud inimese kombel ennast üleval pidada.

Poleks puudust filosoofia osakonna inimestelgi parematest võimalustest. Ajaloolased saaksid erapooletul pinnal kohe asuda selle kohtutava Tartu Vaimu historialiku arenemise uurimisele. Keeleteadlased võiksid käia sadamas võõraid keeli uurimas ja kirjandusteadlased

saaksid seminari istumist korraldada Kristiine heinamaal ja sadamakõrtsides, et praktiliselt vahet teha naturalismi ja dekadentismi vahel.

Matemaatikutel ja loodusloolastel avaneksid suurepärased katsetamisvõimalused upakile vajunud pilvelõhkujates ja sadamamuulide vahel. Sest eks avastanud Galilei oma kuulsa lause Piisa viltuses tornis ja Archimedes oma veelgi kuulsama seaduse vannis supeldes. Milliseid hoopis avaramaid võimalusi pakub ses suhtes meie pealinn! Ja siis pole muud, kui jääda ootama Eesti Galileisid ja Archimedesid, kes mitte ei jää tulemata, niipea kui meie suurkool on istutatud oma õigele pinnale.

Nagu juba ütlesin, peab see üleviimine kõik sündima aegamööda, tasa ja targu. Ja kui siis viimne teaduskond on jõudnud pealinna — küllap seks ajaks on ka see sirgeusklikkude katedraal kord varemeteks saanud — kuhu sisse saaks kolida Ülikooli raamatukogu.

Nõnda palju õpetust teile seks korraks!

Teie tagasihoidlik eraõpetlane
Kingkong-Kongivere.

Veel rahvuslikust kirjandusest

Mõisted „rahvuslik“ ja „rahvuslik omapära“ on kahtlemata ülevad ja nõuavad igalt suurimat respekti. Kuid lugupidamine ei avaldu vist kunagi selles, et see, mis on kõrge, püha, tehakse tühiselt igapäevaseks, et see muutub tavaliseks mõisteks nagu „söök ja jook“. Piiblis keelab teine käsk Jumala nime asjata suhu võtmast. Oleks soovitatav, kui seda põhimõtet hinnataks ka muude kõrgeväärtuslike mõistete puhul.

*

H. Kulmen jätkab „ERK'is“¹⁾ vana juttu rahvuslikust kirjandusest, kuid kahjuks opereerides ekliktikuna ainult autoriteetidega. Unustades seejuures aga ära, et on jälle omaette küsimus, kas need autoriteedid, kelle arvamistest või artiklist on välja kistud üksikuid tsitaate, arvestamata terviklikku üldlaadi või autori põhilisi veendumusi, sallivad, et nende seljataha poeb keegi kaitset otsima.

On otse kuulmatu, et „kirjandusarvustaja“, kes Marie Underi luulet ei pea selle väärseks, et lugeda seda meie rahvusliku kirjandusraudvara hulka²⁾, peab oma mõttekaaslasel prof. Ants Orast, meest, kes ikka ja alati rõhutab kirjandusteoste kunstilist, esteetilist — nii sisulist kui vormilist — väärtust, mitte iial aga tendents- või plakatrahvuslikkust. Sest väärtteos on alati rahvuslik, on alati uhkuseks rahvale, kellele see autori-päritoluliselt kuulub. Meenutagem siin kas või ainult A. Orase hiljutist sõnavõttu Underi luule üle³⁾ ja sealt juhusliku tsitaadi, kaldumata siin puudutama sealsete väidete kaugeleküündivuse paikapidavust: „Ning täiesti kindel näib minule, et ükski romaani- ega draamakirjanik pole meil tänini tootnud midagi originaalsemat (minu sõrend. J. K.) ega asjatundjale huvitavamamat kui Underi luule“.

*

Jah, näib, et oleme H. K.-ga teineteisest mööda mõtelnud ja mööda mõtelnud just põhimõtteliselt. Seal nõutakse ja propageeritakse tendents-rahvuslikkust, sõna „rahvuslik“ allakriipsutamist, esiletõstmist, nõutakse aktiivset propagandat — paraadi- ja pidukõnelist. Siin aga mõistetakse rahvusliku ja rahvuslike saavutuste all kõike, mis leiab väljendust meie hoolsalt ja sügavamõtteliselt t õ õ

1) „ERK“, 1936, nr. 9/10, lk. 187—190.

2) „ERK“, 1935, nr. 6, lk. 130.

3) „Päevaleht“, „Kunst ja kirjandus“, 1936, nr. 11, lk. 42 jj.

tavate isikute originaalseis saavutustes. Siin mõistetakse rahvusliku all seda, mis on meie-line, mis sobib meile, on kooskõlas meie seestmiste ja sügavamate veendumustega, mis „funktsionaalselt kõige paremini kogu rahvast teenib, tema olulisi tarbeid rahuldab, tema kõigi kihtide poolt omaks on tunnustatud ning neid ühendab“ (dr. A. Annist).

Rahvuslik on ka see (siinsete ridade mõttes), mille dikteerib meile meie geograafiline ja ajalooline asend — igati kesk rahvaste ja kultuurivoolude keskust. Meie põhjapoolsete hõimude olukord on ses suhtes hoopis erinev — isoleeritud, eemalseisev juba ajaloo algajust muu Euroopa elu tukslusest ja mõjudest. Seepärast on vist ülearune ja tihti põhjendamatu olla nii hirmus väga vastu sellele, mis kuulub meile, järjekulult meile ka rahvuslikult, meie asendi ja ajaloo tõttu. Peasi on, et meil oleks küllaldaselt iseteadvust, selgroogu ja valiku ning maitse peenekoelist kriitikat.

*

Kui me tahame Mait Metsanurga *Punast tuult* mõista õieti, siis ei tohi sellele läheneda mitte tänapäeva meeleoludega ega nõuetega, vaid kas puht kirjanduslik-estetiiliste või romaanis kirjeldatava ajajärgu vaatekohtadega. Ega ole sugugi kasulik, kui H. K. unustab, et tolleaegne meeleolu oli väga tugevasti häälestet sotsialistlikult, et Asutavas Kogus oli rahvaesindajaist üle 50% sotsiaaldemokraate ja kommuniste — ja et siis oldi tõesti väga radikaalne. Samas aga sõjaaegseist muserdusist segi paisatud ja mitmete tuulte ning voolude mõjustada. See kõik kajastub Metsanurga *Punases tuules* suurepäraselt ja seda seal on tahetudki pakkuda peale isikuprobleemide.

Ei ole küllalt põhjendat H. K. *Punase tuule* tegelaste liigitus negatiivseiks ja positiivseiks. Poemes pole kaugeltki ainult heade omadustega, pigem vastupidiselt, teenija Hilda on päris kergemeelne ja oma väljendustes motiveerimatu, samuti on Kaarel üsna inimlik oma nõrkustega. Teisalt jälle Arumäe Mihkel esineb üsna sümpaatsena. Ja Alma, — kelles kajastuvad tugevasti kõik tolleaaja meeleolud, tolleaaja unistused, lootused ning pettumused — põeb läbi need poliitilised kõrgepingelised kõikumised ja väljub sealt tervena. Viib ainult eksiteele H. K. menetlus viidates vaid mõnele leheküljele Alma tegudest, kõneldes venna abistamisest jne.; Almat võib mõista ainult tervikuna. Ega tohiks unustada, et ta abistas Kaarlit ainult oma vennana ega mitte

kommunistina. Kui ta aga oli kaasa kistud „puna-sest tuulest“, siis näitab see, kuidas ta oli oma aja laps.

*

Cervantese *Don Quijote* on hispaanlaste rahvuslik suurteos; aga ometi ei leidu seal üldse mõistet või sõna „rahvuslik“, selleasemel pilgatakse ning naerdakse seal särava huumoriga hispaanlasi. Kivi *Seitse venda* on samuti soomlaste rahvuslikuks piiblikuks (*Kalevala* kõrval). Kaasaegne arvustus aga pani selle teose kui rahvuslikult häbis-tava ja alandava vande alla. Sama tendents kipub

ka meil võimutsema teatavate „rahvuslikult häälestet“ ringkondade eestkostmisel. Ja kui mitte astuda aktiivselt sellele vastu, siis võib tõesti sündida, et meil võib varsti avalikku tunnustust leida ainult tendents-rahvuslikud kirjanduse- ja kunstiteosed. Kuna muu, nii sisulise kui kunstilis-estetiilise väärtuse hindamine tõrjutakse hoopis kõrvale. Kuid see on elamine ainult tänapäevale ja vastutustundetud meie tulevaste põlvete ees, kellele meil pole midagi pärandada, kui me laskume alla kõrge-kunstiväärtuslikkuse nõudeilt tendents-likkusele.

Juhan Käosaar.

Kümme aastat setu rahvaluule kogumist

5. skp. pühitseti kümneaastast setu rahvaluule kogumise juubelit. Setu rahvaluule kogumine on toimund S a a m u e l S o m m e r i juhti-

Saamuel Sommer

misel, kelle nime kannab ka see rekordiline rahvaluule kogu. Seni maailma suurimaks rahvaluule koguks peetud dr. Hurda kogu on Saamuel Sommeri poolt ületatud juba 5000-de leheküljega. Selle mitmeti huvitava rahvaluule kogumise juubeli puhul heidame pilgu selle lühikesele ajaloole ja korjamisviisidele.

Saamuel Sommer, kes juba lapsepõlvest saadik on olnud huvitatud rahvaluule kogumisest ja on saatnud rahvaluulelist materjali dr. Hurdale ja prof. Eisenile, tehes hariduslikku tööd Petserimaal, oli loomulikult eriti huvitatud rahvalaulikutest ning hakkas neid registreerima. Üllatuslikul kombel leidis rahvalaulikuid rohkesti, lühikese ajaga registreeriti üle saja lauliku. Seni peeti meie rahvaluuleteadlaste poolt Setumaad dr. Hurda poolt tühjajaskorjatuks,

kuna aga Hurt oli kogunud rahvaluulet ainult paarilt laulikult, siis oli Saamuel Sommeril kohe selge, et Setumaa on rahvaluuleliselt veel täiesti tühjendamata ja sääli peituvad suured väärtused, mis ähvarduvad laulikute surmaga kaduda. Kuna Rahvaluule Arhiiv ei olnud asjast huvitatud ja pidas Setumaad Hurda poolt tühjajaskorjatuks, siis tuli seda tööd rajada rohkem eraalgatusel. Tolleaegne haridusminister J. Lattik suhtus algatusesse pooldavalt ja nii saadi Piirimaade Seltsi toetusel tööd alustada. Juba pikemat aega toimub korjamine Saamuel Sommeri oma kulul, kuna setu laulikud on juba varem soome uurijate poolt „meelehäaga“ kõvasti sisse harjutatud, siis tuleb nii laulikuile kui ka korjajatele maksta tasu, mis praeguse suure ulatuse puhul nõuab suurt kulu. Seni on juba rahvaluulet kogutud 160-nelt laulikult, kes enamasti kõik on naised, kogujaid on üldse ligi 40. Saamuel Sommeri setu rahvaluulekogu on praegu 120.155 lk. — 596 kaustikut. Kõik külad ja laulikud kavatsetakse täiesti tühjendamata läbi võtta. Kui mõni laulik on tühjaks kirjutatud, siis antakse laulikule veel natuke aega puhata ja järele mõelda ja siis uuesti külastades saadakse vaikiv tühjus. Veel mitmed külad on rahvaluule kogujaist puutumata, nii et on oodata veel vähemalt viiskümmend tuhat lehekülge, alles siis võiakse enam-vähem õieti öelda, et Setumaa on rahvaluulest tühjaks korjatud. Rahvaluule kogumisel on peetud kontakti meie rahvaluuleteadlastega, (eriti prof. V. Anderson, mag. E. Päss), kes tarbekorral on instrueerind kogujaid ning aidanud koostada küsimuslehti. Kõik rahvaluuleline materjal kogutakse ühesuurustesse kaustikuisse ja iga kaustikul on sisujuht ja teised andmed, mis teevad kogu käsitamise hõlpsaks ja ülevaatlikuks. Kogumise puhul tehakse kindlat vahet improviseeritud ja rahvaluulelise materjali vahel. Sellele vahetegemise tarbele tuli Saamuel Sommer üsna juhuslikult. Kord (1923) külastas teda setu rahva-

laulik Miku Ode, sel puhul luges Sommer talle Hurda „Setukeste lauludest“ ühe temalt üleskirjutatud laulu ette, et proovida lauliku mälu. Lauluema ütles kohe, et see ta oma laul, millele Sommer vastu vaidles, laulik jäi kindlaks oma arvamusele ja ütles, et Peterburi kirikhärra olevat selle temalt kirjutanud ja ta olevat selle laulu ise luuletanud, kuna kirikhärra küsinud, kas ta teab laule mõrsja ikkemisest, venna koolimisest jne.

Mis puutub selle suure kogu väärtusesse, siis on siin kõige paremaks iseloomustuseks katse seda kogu panna muinsuskaitse alla kui suurt kultuurilist väärtust. Seega taheti seda eralgatuse ja huviga kogutud varandust riigistada ja halvata edasist kogumistööd, mis õnneks

siiski ei õnnestunud. Praegu ei ole veel aeg selle kogu väärtust täielikult mõista, kuna seda uurijad on seni alles vähe saanud kasustada. Igal juhul on selge, et kroonulikule korraldusele ja huvile ootama jäädes oleks setu laulikute kultuurivarad jäänud meile päästmata. Peab tähendama, et soome uurijad osutavad kogu aeg väga suurt huvi setu rahvaluule vastu ja kogu aeg on ka ise säält rahvaluulet kogunud, nii et, kui meil praegu ei oleks Sommeri maailmarekordiliselt suurt kogu, siis oleks soomlastel olnud palju täielikum setu rahvaluule kogu kui meil ise. Jätkugu kogujal jõudu ja tahtet päästa kogu setu rahvaluulet, kindlas teadmises, et see toimub eesti rahva ja kultuuri huvideks.

Üliõpilasmütsi küsimusi Soomes

Viimasel ajal on kerkinud Helsingi ülikooli üliõpilaskonnas päevakorraks rida küsimusi, mis keerlevad aastakümneid ausolnud valge üliõpilasmütsi praegusekujulise sobivuse ja kandmise korra ümber. Paljude aastate jooksul on jõutud arusaamisele, et üliõpilasmütsi kandmine ei ole olnud alati sellel tasemel, kui ta oleks pidanud olema ja peetakse tarvilikuks siin mõningaid muutusi. Saada kord pähe valget mütsi — see on suursündmus selle saajale ja siis kantakse seda kõikjal, arvestamata sobivust. Päälegi on valge üliõpilasmüts leidnud paljudelt koolidelt jne. järeleaimamist, mida on võimaldanud selle registreerimatus. Väikesed erinevused ei suuda küllaldaselt neid teisi kandjaid eristada üliõpilasest ja nende poolt kordasaadetud sallimatud teod langevad seega üliõpilaste arvele. Imelikuna tundub ka meile, et üliõpilasmütsi kandjaks on ka need, kes sooritanud ainult üliõpilaseksami ja kunagi ei kavatse ülikooli astuda. Need on osa põhjusi, mis on tõstnud rea küsimusi päevakorda ja ootavad peatset lahendamist.

On avaldatud mõtteid, et ainult neil on õigus üliõpilasmütsi kanda, kes on tegelikult ülikooli vastu võetud (NB! Meie eksmatrikuleeritud üliõpilane on õigem üliõpilane kui Soomes üliõpilaseksami sooritanu ja võiks seega õigustatult SELL-i võistlusist osa võtta!) See aga tähendaks siis seda, et suur osa praegusi valgemytsikandjaid kaotaksid selle kandmise õiguse ja tuleks asuda uutele põhimõtetele — uutele suundadele. See on aga kindlasti läbiviimatu ja valgemyts on neile tänutäheks nende paari eksami eest, mis annavad neile õiguse kord ülikooli astuda.

Enam poolehoidu on märgata esildusel, mis tahab ülikooli kirjas olnud või olevaid üliõpilasi eristada mitte seal kirjasolevaist üliõpilasist(!). Selleks pooldatakse osakonna värvipaela kandmist praeguse valgemytsi vasakul küljel. See võimaldaks ühtlasi tunda ka oma osakonna inimesi. Meie organiseeritud üliõpilasele on see tõesti imelik

kuulda, et oma osakonna liikmed ei tunne üksteist. Põhjus ei seisa siin osakonna suuruses. Ka 200-liikmelises osakonnas juhtub seda sageli. Põhjus on vaid, et liikmeil ei ole muid kohustusi osakonna vastu, kui maksta oma maksud; tundmatud on ühtekuuluvuse, sõpruse mõtted, nagu see on meil. Tutvusringkond on seetõttu kitsas ja osakonna tööst võtab osa ainult väike liikmeskond. Kuid seda ei peetagi siin imelikuks, sest otsusevõimeliseks koosolekuks 500—600-liikmelise osakonna juures on vaid 10—20 liiget. Ei oska endale kujutella, milliseks kujuneks liikmete arv osakonnas, kui tuleks kaotamisele sunduslik osakonda kuulmine. Sellest on varemalt juba juttu olnud ja ei ole võimatu, et see ei või tulla.

Eraldusmärgi mõtteks on ka selle kandja osakonda kuuluvuse selgitamine, mis teatul juhtudel on tarvilik. Seega taotletakse sama, mida meilgi väliseraldustega. Tundub, et seega on soomlased suhtunud pooldavalt meie organisatsioonide kasvatusviisidele. See ei väljendu ainuüksi eelpooles, vaid viimasel ajal on mitmes osakonnas märgata noorliikme kasvatamisel uusi suundi, mis tunduvad lähedased meile.

Vana kombe kohaselt ei kanta üliõpilasmütsi talvel: 1. okt. — 1. maini, ei pidupäevadel ega avalikel esinemistel. Ka siin avaldatakse uusi mõtteid, mis näevad ette valgemytsi tarvitusele võtmist ka neil juhtudel.

Kõigi nende ja paljudegi teiste nendega ühenduses olevate küsimuste kohta on osakonnad asunud omi seisukohti võtma ja lähemas tulevikus on loota asja arutusele võtmist üliõpilaskonna edustes.

Eelpoolest read ei taha kaugeltki olla meie vennasrahva akadeemilistesse „siseasjadesse segamiseks“, vaid väikese ülevaate andmiseks küsimustest, mis praegu Helsingi ülikooli üliõpilaskonnas päevakorral ja võiks ka meilegi huvi pakkuda.

Aleksander Pals.

Vanamees kassiga

Värvil. monotüüpia. 1930. Suurus 50×46 sm

Eduard Wiiralt sünd. 18. märtsil 1898. a. Peterburi kubermangus Robidetsi mõisas (Volosovo raudteejaama lähedal) mõisaametniku pojana. 1909. a. asus perekond Eestisse Koeru kihelkonda Varangu mõisa. Peale kohaliku algkooli lõpetamist astub Wiiralt 1915. a. sügisel Tallinna Kunsttööstuskooli. Võtab osa kooliõpilaste pataljonis Vabadussõjast, kus saab haavata. Olles veel sõjaväes esineb esimest korda

EDUARD WIIRALT

avalikult 1919. a. suvel Tallinnas korraldatud esimesel eesti kunsti ülevaatenäitusel. Sama aasta sügisel astub Wiiralt Tartus kunstikool „Pallasesse“ A. Starckopi skulptuur ateljeesse. „Pallase“ stipendiaadina õpib a. 1922—1923 Dresdeni akadeemias prof. S. Werneri juhatusel skulptuuri, harrastades ühtlasi ka graafikat. Saabunud kodumaale lõpetab 1924. a. graafikuna ja kujurina kunstikool „Pallase“, töötab selle järele a. 1924—1925 „Pallases“ graafiliste kunstide õpetajana, siirdudes 1925. a. sügisel Pariisi, kus loova kunstnikuna teotsenud senini.

Ed. Wiiralt on esinenud 1919. a. alates pea kõigil eesti kunsti ülevaatenäitusil, samuti ka K.-Ü. „Pallase“ näitusel, kelle liikmeskonda ta kuulub. Juba 1927. a. kevadel esineb Wiiralt Pariisis iseseisva näitusega, äratades oma loominguga kunstiringide tähelepanu. Siitpeale on Wiiralt Pariisis iga aasta esinenud kunstisalongides kui ka erinäitustel. Välismaail

Lapsepead

Pliiatsijoonis. 1935. Suurus 35×60 sm

Wiiralt

Tartus, Kunstikool «Pallases»

3. maini s. a.

korraldatud eesti kunstinäitustel on Wiiralt esinenud Riias (1926), Helsingis (1929), Pariisis (1929), Berliinis (1930) ja Moskvas (1935). Erinäitusi Wiiraldi töedest on korraldatud Strasbourgis (1931), Amsterdams (1935. a. lõpul), Tallinnas (1936. a. märtsis).

Erilist mainimist vääriwad Wiiraldi esinemised rahvusvahelistel puugravüüri näitusel Pariisis (1928), Marseilles'is (1933), Varssavis (1933) ja Krakovis (1933) ning rahvusvahelistel gravüüri näitusel Clevelandis (1935) ja Brüsselis (1935). Kõikjal on Ed. Wiiralt oma kunstiliselt ja tehniliselt kõrge tasapinnaga, omapäraste graafiliste töödega võitnud arvustuse üldise ja üksmeelse tunnustuse. Ed. Wiiralti töid leidub eesti ja välismaa muuseumides ning paljudel erakogujail nii kodu- kui välismaal. Üliõpilasorganisatsioonidest omavad Ed. Wiiraldi töid Eesti Üliõpilaste Selts, korp Filiae Patriae ja Eesti Naisüliõpilaste Selts. Olgu tähendatud, et väljapaistvad teened on Wiiraltil eesti raamatukaunistuse alal, mis leidnud hindamist temale 1935. a. RA puhul auhinna määramisega. A. V-n.

*

Tahaksime tõsiselt soovitada, et meie akadeemilised ringkonnad ning üliõpilasorg-id ei jäta kasutamata häd võimalust — omandada meie suure kunstniku töid. Kuuldavasti viiakse näitus pärast kohe välismaile (Soome, Läti, Rootsi jne.), siis võib kindlasti arvata, et näitus tühjaks ostetakse, arvestades välismaa huvi Wiiraldi näituse vastu.

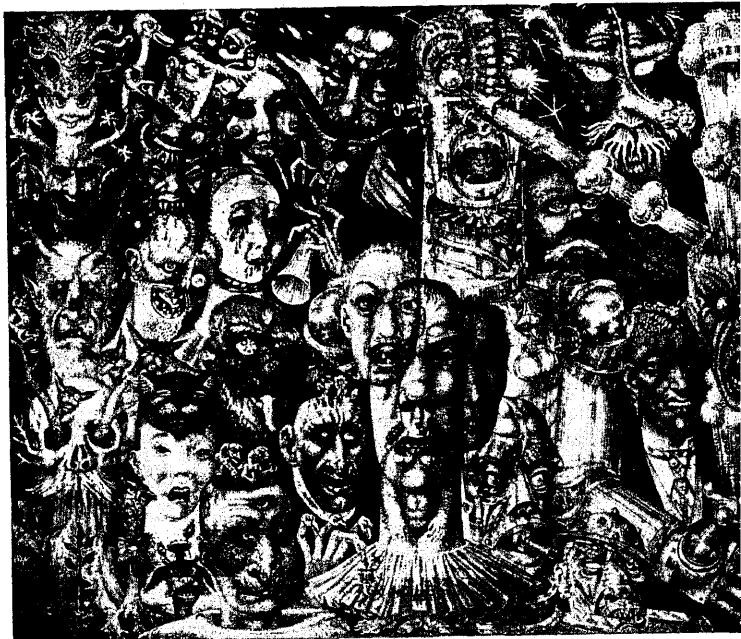
Suitsetaja

Värvil, monotüüpia. 1932. Suurus 45×35 sm

Maalija

Etsing. 1931. Suurus 22,3×15,3 sm

Põrgu

Etsing. 1930. Suurus 38,5×46 sm

MEIE TEADUSTE UUDISMAALT

ANKEET XIII

Eesti ülikool eesti teaduse arendajana

Põllumajandusteaduskond: Dekaan prof. A. Mathiesen, prof. L. Rinne

Ülevaate saamiseks Põllumajandusteaduskonna tegevusest, pöördusime esmajoonel dekaan prof. Mathieseni poole. Härra Dekaan seletas meie esindajale järgmist:

Põllumajandusteaduskond on läbi elanud enda kestel väga mitmekesiseid organisatsioonilisi muutusi, küll õppekavas kui isiklikus koosseisus. Õppekava suhtes võiks tegevuse jagada kolme iseloomuliku ajajärku: Esimese õppekava koostamisel, milline maksma pandi 1920. a., olid mõõduandvateks mitmekesised välismaised kogemused, milliseid omasid üksikud õppejõud, kes viibinud vastavates ülikoolides. Peamisteks eeskujudeks olid siin Riia, Halle ja Königsbergi ülikoolide õppekavad. Teatavaid eeskujusid hangiti ka Helsingist, tänu toleleagsele Tartu ülikooli õppejõule Kaarle Teräsvuorile.

Mainitud kava kujunes ajutise iseloomuliseks ja tuli muutmisele juba 1924. aastal, kus teostati suurel määral meie kodumaistele oludele sobivaid muudatusi. See kava püsis kuni 1933. aastani, kus kogemused näitasid, et tarvilikuks osutuvad mõningad muudatused, et teha teaduskonna lõpetajaid tegelikule elule vastavaks.

Millised olulisemad muudatused on õppekavades ette võetud?

Kõigepäält peab mainima, et õppetöö on arenend enam praktikumide ja tegeliku põllutööpraktika

laiendamise suunas. Selle arvel oldi sunnitud ära jätma mõningaid üldaineid. Tegelikult omavad needki märkimiseväärset tähendust agronomi kui teoreetiku — teadusemehe elukutses, kuid kava laiaulatuslikkuse tõttu ei jää kõikidele üldainetele pühendamiseks aega. Teisest küljest näitab tegelik elu, et meie agronom peab küllaltki tuttav olema praktiliste põllumajanduslike küsimustega.

Kas on võib-olla kavatsust välispraktikumi aega senisest 6 kuult veelgi pikendada — nagu see Soomes on — 1 aastale?

— Stuumiumi kestel võiks see kõne alla tulla, kuid seetõttu saaksid teoreetilised ained veelgi enam kokku surutud. Ka langeb praktikumi teine pool talvisele perioodile, kus esinemis peamiselt sellised talutööd, milledega iga vähegi liikunud inimene tuttav.

Nõuetava välispraktikumi asetamine stuumiumi ette ei saa meie oludes tulla kõne alla, nagu on väljakujunenud mõningates välisriikides. Praktikandil ei ole veel mingisuguseid erialalisi teadmisi ja ta ei oskagi midagi tähele panna. Välispraktikumi ülesanne seisab, minu arvates, ikkagi stuumiumi kestel saadud teoreetiliste kogemuste rakendamises tegelikku ellu ning vastavate järelduste tegemises. Samas kaoks kontakt õppeasutustega, lisades juurde aastase kaitsevæeteenistuse.

Õppetöö siht on seisnud ikkagi peamiselt anda tugeva teoreetilise silmaringiga lõpetajaid, kes hakka saaksid kõige mitmekesisemates praktilistes olukordades. Praktikumidega liiale minnes võime saada küll omal alal vilunud inimesi, kuid kellel puudub orienteerumisvõime.

Tegelik elu on meile näidanud, et tuleks stuumiumi kestel anda võimalikult tugevamaid üldteadmisi, aga mitte inimest kasvatada kitsal erialal. Selle küsimuse üle on väga palju vaieldud — kuid võidule näib pääsenud olevat siiski esimene seisukoht. Seda näitab ka ülikooli matemaatika-loodusteaduskonna organiseerimisekäik.

Ei saa eriti agronoomilisel alal kujutleda, et lõpetaja oleks spetsialist küll taimekasvatuse alal, kuid tal ei oleks loomakasvatamise põhimõtetest mingisugust ülevaadet ja vastupidi. Selliseid alasid, mida iga töövõimeline agronoom peaks tundma ja neis orienteeruma, on palju — ja see ajabki praeguse õppekava laiaks. Ei ole suudetud siiski kõike seda pakkuda, mida tahetakse.

Põhimõte on olnud selline, et ettenähtud stuumium annaks tarviliku agronoomilist personaali, kuna eriteadlaste ettevalmistamiseks on ette nähtud magistriteerimiskorrad üksikute õppetoolide juures. Selles mõttes läheb meie õppekava suurel määral lahku teistest sellesarnastest, kus sageli otsekohe ülikooli lõpetaja-

mise järele võimalik magistreerida sellekohase lühema teadusliku tööga. Meil nõutakse magistrearjalt vähemalt kuuekuulist praktikat omal erialal ja seda võimalikult mitmekesisemat. Alles selle sooritanud, pääseb kandidaat teoreetilistele eriteadlase eksamitele.

Mis puutub magistrearimiskorrasse, siis on see erilist rõhutamist leidnud just 1933. a. maksma. hakanud õppekavas.

Kas on oodata lähemal ajal mõningaid täiendavaid ümberkorraldusi, sellele vastas hra dekaan järgmist:

Teatavaid vaielusi on esile kutsunud diplomitöö kord, kus ette nähtud „Talukäitise organiseerimisekava“ koostamine. Ühelt poolt leitakse, et peaks võimaldama lõpetajal enda teadmisi näidata üksiku eriala käsitlemisel, kuna teiselt poolt väidetakse, et diplomitöö peaks olema just selline, kus lõpetaja võimeline oleks kokku võtma võimalikult mitmekülgeid teadmisi ja näitama enda orienteerumisevõimet erilistes olukordades. Talundi organiseerimisekava võimaldaks täiel määral veel kord meelde tuletada möödunud kursust.

Võimalik, et siin mõningaid muutusi tuleb, võimaldades diplomitööd ka kitsamal erialal.

On kavatsus korraldada täiendavaid loenguid magistrearjatele eriküsimustest, milleks kavatsus ellu kutsuda rida eradotsenture. Muidugi toimuks loengud üle aasta või koguni üle 2 aasta. On ka päris loomulik nähe, et noored eriteadlased annaksid enda teadmisi edasi järglastele. Neid peamiselt tulekski kutsuda eradotsenturide täitmiseks.

Võimalikud on ka muudatused katsejaamade praktikumi senises korralduses, kuid sellest on esialgu vara kõneleda.

— Kas peate õppejõudude koosseisu küllaldaseks?

— Üksikute kabinetide isikliku koosseisu üle ei saaks nuriseda. Kuid terav puudus abijõududest on katsejaamades. Siin kulub sageli ühe inimese tööjõud kirjavahetusele ja igasugustele kõrvalise tähtsusega

küsimustele. Ka on katsejaamad ise sageli neile mitteoluliste kõrvalküsimustega koormatud.

Mis puutub õppejõududesse, siis, nagu juba mainisin, peaks olema eradotsente rohkem. Tarvilikuks on osutunud mõningate kitsamate eriküsimuste käsitlemine.

Vakantsed õppekohad on kõik täidetud, väljaarvatud agraarpoliitika ja ühistegevuse õppetoolid. Need õppetoolid on küll Ülikooli Valitsuse poolt koosseisust kustutatud, kuid see otsus ei ole leidnud seniajani Vabariigi Valitsuse kinnitamist. Väljudes tegelikust tarvi-vidusest, tunduks nende alade järele suur puudus.

Eriti tarviline oleks Aiatöö professuuri või vähemalt dotsentuuri asutamine. Siis saaks ülikooli juures täiesti ette valmistada vastavaid eriteadlasi ja riigil ei oleks tarvilik maksta välismaale kalleid stipendiume. Kui sellise korraldusega täiel määral ei lepita, siis aitaks ehk välismaalises täiendusõpingust, kuid peastuudium peaks ikkagi aset leidma kodumaal. Teisest küljest ei oleks vaja hoopiski iseseisvat erioõppeasutust, mille ellukutsumise suhtes kuuldusi liikunud.

Kuidas on teaduskonna kontakt teiste teaduskondadega?

Nimetamiseväärt oleks vahest siin koostöö esmajoones Loomaars-titeaduskonnaga loomatervishoiu ja piimanduse aladel.

Erilised sidemed peaksid välja kujunema aga noore tehnikateaduskonnaga Põllutööriistade ja masinate kabinetil. Sellel teel oleksid võimaldatud veoriistade ja tööriistade teoreetilised arvestused jne. Kahjuks valmistas siin muret tehnikateaduskonna Tallinna üleviimine.

Kuidas on olud kirjanduse hankimisega? Ei saaks ju eriliselt kiita, sest on veel halvemas olukorras asuvaid riike, kuid peab siiski silmas pidama kapitalide piiratust. Samuti teravalt tunda annab kursivahe ja teadusliku kirjanduse hinna tõus.

Kuidas olete rahul üliõpilaste keeleoskusega?

— Kui omal ajal kasustati pea-

miselt vene- ja saksakeelset kirjandust, siis on viimasel ajal üle jäänud ainult saksakeelne kirjandus. Kahjuks osatakse meil veel inglise keelt võrdlemisi vähe, kuigi selles suunas teatavat edu konstateerida võib. Ka põllumajanduslikku ingliskeelset kirjandust on hakatud tellima.

Kuidas hindate üleproduktiooni küsimust?

— Sellest ei saa niipea üldse juttu olla! See ei võiks põllumajanduslikul alal meie oludes õieti kunagi pävakorrale kerkida. Minu isiklik veendumus on ikkagi see, et meie kool peab elule ette valmistama inimesi, kes tööd armastavad. Kui omal ajal see veel harv nähe oli, et ülikooli lõpetaja siirdus kodutallu, siis näib see viimasel ajal üha enam maad võtvat. Osa inimesi töötab küll teatava aja omal erialal, kuid vanemas eas soovib kahtlemata iseseisvat elu rajada. Kujutletagu ette seda moraalset ja vaimset kasu, mida sellega põllumajanduses saavutatakse, ja vaimsete väärtustega algavad majanduslikud väärtused.

Kuid kujutleme, et ainult 1% kõigist meie talunditest omaks ülikoolis erialalise ettevalmistuse saanud juhi, siis saaksime juba ühes tsükliis tublisti üle 1000 agronomi, kes siirduksid otseselt talumajapidamisesse. Opereerides sellise vähese arvuga, on päris loomulik, et jätkub küllaldaselt suurtalundeid, millised vajavad eriteadlast juhti. Lisades siia konsulentide ja ametnikkudepere, ei saa juttugi olla võimalikust üleproduktioonist.

Sellise korra juures kaoks igasugune tarvidus ellu kutsuda jaoskonna konsulentidele mudeltalundeid, kes neid ajapuudusel niikuinii organiseerida eeskujulikus mõttes ei suuda. Seda otsekohest eeskuju põl-lumehele annaks talupidamisele siirdunud agronomid. Kahtlemata kujunevad nad ümbruskonna sellealaliseks tsentrumiks ja ei keeldu ka teoreetilistest õpetustest. See oleks suur võit ka poliitiliselt, sest põl-lumehel on usaldust esmajoones selle haritlase vastu, kes tema enda alale lähedal asub.

On õigem, et akadeemilise hari-
dusega mees on põllumeheks, selle-
asemel et kantseleis ametnikuks olla.
Sellega suudab ta ühiskonnale palju
suuremal määral kasu tuua. Esi-
algseks pidurdajaks näib siin olevat
ainult meie talude kandejõu vähe-
sus. Kuid sellest küsimusest on või-
malik üle pääseda just õige agraar-
kavaga.

Puudutades viimast küsimust,
võis Härra Dekaan konstateerida
vaid üldjoonelisi seisukohti:

Agraarkava esialgsel kujul oli
ka teaduskonnas läbivaatamisel.
Kuid sama kava on nüüd juba Riigi
Majandusnõukogu poolt suurelt
osalt muudetud. Esialgse kava koh-
ta olid teaduskonnal omad kindlad
seisukohad, kuid neid avaldada oleks
ülearune. Minule isiklikult tundub,
et oleme endi agraarküsimuste lah-
endamisel vähe tähelepanu pühen-
danud tööstusele. Oleme ära unust-
anud selle põlise minimumseaduse,
kus üks pool ei saa areneda teise
kiratsedes ega teine esimese kiratse-
des. Meil lonkab esmajoones töös-
tus. Omalalal tehti vigu suurtöös-
tuse soodustamisega, milline ei ole
hoopiski meie oludele vastav. Peak-
sime rõhutama esmajoones kesk- ja
väiketööstust.

Praeguses olukorras ei aitaks
ainult põllumajanduse ühekiülgsest
soodustamisest, vaid samasuurt tä-
helepanu tuleks pühendada sisetöös-
tusele. Oluliseim punkt, mida taot-
leme, on siseturu ostujõu kasvami-
ne, mis võimaldaks ka paremat põl-
lumajanduslikku kandejõudu. Es-
majoones peaks meie keskmise kod-
daniku ostujõud kasvama.

Mis puutub omaaegsesse asun-
duspoliitikasse, siis läks see vähe-
malt esimestel aastatel ebaõiget
rada. Asutati uudisasundusi juurde-
lõigete ja uudismaade näol peami-
selt seal, kus inimesed isegi kokku
olid kuhjatud. Laastati lähedased
metsad ja kannatatakse hiljem selle
all. Viimaseaegne asundamine, kus
rajatakse täiesti uued asundused, on
selles mõttes õiget rada läinud.

On ju sookultuuridega mõnin-
gaid raskusi ühenduses, kuid neist
on võimalik pikapeale üle pääseda.
Nimetada võiks tervishoidlikku sei-

sukohta niiskuse suhtes. Selle väl-
timiseks tuleks asuda metsa kultu-
veerimisele sookultuuridel.

Järgmisena pöördusime Maapa-
randuse ja Sookultuurikabineti ju-
hataja *prof. Rinne* poole.

Puudutades kabineti üldist orga-
nisaatsiooni, mainis *prof. Rinne* si-
det, mis ühendab Maaparanduse-
kabinetti ja Eestimaa Sootaranduse
Seltsi „Tooma“ sookutsejaama. Ni-
melt on kabineti juhataja ühtlasi
Seltsi katsejaama juhatajaks ja soo-
ritab kõik uurimised Toomal. Sa-
muti korraldatakse Toomal III kur-
suse üliõpilastele tegelikke töid
sookultuuris, Katsejaamaga kõige
lähemas kontaktis töötab E. S. S.
Soouurimise laboratoorium, mille
juhatajaks Sootaranduse Seltsi kee-
mik.

Nii katsejaam, kui ka kabinett on
väljakujunenud täiesti iseseisvalt,
ilma et välisriikidest erilist eeskuju
oleks võetud. Küll on aga katse-
jaama ja kabineti endi saavutused
välismaal asjaosaliste hinnangut ja
tähelepanu ära teeninud. Mööda-
minnes olgu mainitud, et „Toomale“
kuulub suurema ja eeskujulikuma
sookatsejaama nimi Baltimaades,
kui mitte kogu Põhjamaades.

— Kuidas hindate senist õpetöö
korraldust omal erialal?

— Võib olla rahul. Muidugi
oleks ju mõndagi võimalik soovida,
sest midagi pole nii täielikku, et see
ei vajaks parandust. Aga arvesta-
des olusid, võib, nagu tähendasin,
jääda rahule senisega.

Kas on lähemal ajal oodata õpe-
töö ümberkorraldusi?

— Erilisi suuri mitte. On ka-
vatsus ainult praktikaaega sookatse-
jaamas pikendada. Senini kestis see
ainult kolm päeva.

Milline siht on õpetooli korral-
duses?

— Valmistada tegeliku elu jaoks
ette agronome ja metsamehi, et nad
saaksid käsiteldaval alal orienteeru-
da. Teatava spetsialiseerumisega on
kursus aluseks ka kultuurtehni-
kuile.

— Mida arvate katsejaamade
kuuldavast ümberkorraldamisest?

— Selles asjus ei ole veel mi-
dagi konkreetset selge ega teada.

Nagu juba tähendasin, on Sookatse-
jaama ülalpidajaks E. S. S., mis-
tõttu seda kõigevähem ümberkorral-
dused võiksid tabada. Loodeta-
vasti jäävad ka ülikooli katsejaa-
mad suuremas ulatuses puudutamata.
Igatahes on vastav kava „Katse-
asjanduse Nõukogus“ väljatöötä-
misel.

Kas on õpetooli majanduslik alus
ja abijõudude koosseis küllaldane?

— See ei ole kunagi küllaldane.
Enamvähem aga rahuldab.

Milline on teaduslik järelkasv
teie erialal?

Seniajani on promoveerunud üks
doktor ja üks magister.

Millised oleks õpetooli senised
tähtsamad saavutused?

On võimatu loetella õpetooli ja
E. S. S. Tooma sookatsejaama ning
soolaboratooriumi saavutusi, kuna
nende juhatamine on toimunud per-
sonaalunionis, samuti ka tööd teh-
tud. Nende asutiste koostöö tähtsa-
mateks tulemusteks on, et meil on
iseseisvuse kestvusel töötatud välja
omad kindlad sooharimise meeto-
did. On lahenatud soode kultivee-
rimise küsimus suurtes joontes, sel-
gitatud üksikute kultuuride kasvata-
mise võimalusi ja viise soodes. On
selgitatud meie soode kõlbulikkust
peamiselt põllumajanduslikuks tai-
mekasvatuseks. Lahendatud väetu-
seküsimused ja kultuurrohumaa-
de soodele rajamisel vajalised seemne-
segude küsimused.

— Mida ollakse teie erialaliselt
üldiselt Vabariigi kestel saavutatud?

— Tähtsam mainitud eelmises
punktis. Lisaks tuleks mainida riigi
organisatoorset kaasabi maaparand-
dustööde teostamisel, jõgede süven-
damisel, veeühingute asutamisel jne.
Siis veeühingute võrgu loomine,
maaparanduse krediteerimine jne.

— Teie tähtsamad erialalised
uurimistööd?

— Madalsoode kõlbulikkus põl-
lumajanduslikuks taimekasvatuseks,
mitmesuguste sookultuuride väe-
tamise küsimuste lahendamine, kul-
tuurmeetodite väljatöötamine, eriti
rohumaa-
de rajamise, harimise ja ots-
tarbekohase hoiu [varane heina-
niit!] Küsimuste selgitamine, siis
soo mikrokliima iseäraluste selgi-

tamine võrreldes mineralmaaga ja jää tekkimise ning peamise küsimuse selgitamine. Peale mainitute veel vähema tähtsusega küsimusi.

Millist peate neist olulisemaks?

— Uurimust Eesti soode kõlblikkusest põllumajanduslikuks tai-mekasvatuseks.

— Millised uurimused on teil päevakorral?

— Esmajoones soode kuivenduse küsimused ja n. n. „soohaiguse“ põhjuste uurimine ning selle vältimise võimaluste selgitamine. Lisaks teisi rohumaadega ühenduses olevaid küsimusi. Siis veel soo vägimise küsimus.

Millistes väljaannetes avaldate enda uurimused?

Kodumaal ülikooli „Actades“, „Agronomias“, Riigi katseasjanduse nõukogu toimetistes jne. Välismaiselt Rahvusvahelise Mullateaduse Seltsi väljaannetes jne.

Milliste välismaisete teaduseasu-

tustega peate korrespondentsi?

Bremeni sookatsejaam — Rahvusvaheline Mullateaduse Selts — Norra Soop. Selts — Upsala ülikool — lisaks Ameerikas, N.-Vene j. t. maadega.

Kuidas on olud õppekirjandusega?

— Kursusele täielikult vastavat õpperaamatut ei ole ei eesti ega ka üheski võõrkeeles, geodeesia alal on täiesti kasustatav raamat prof. Mathieseni „Geodeesia“. Maaparanduse alal vastab kursusele minu „Maaparanduse alused“. 1936. a. on ilmumas ka minu „Sookultuuri alused“.

Kas olete rahul üliõpilaste võõrkeelte oskusega?

— On sellega võrreldes, mis 4—5 aastat tagasi, paremaks läinud!

Millised väljavaated on olnud ja oleks tulevikus teaduskonna lõpetajatel?

Väljavaated on olnud väga muutlikud. 1934—35 ei saanud lõpetajad,

kes juba enne lõpetamist kuskil kohal ei olnud, üldse mingit teenistust. Praegu vajaks Põllutöökoda ülikooli lõpetanud agronomilisi töötajaid, aga neid ei leidu soovitava määral.

Millised majanduslikud väljavaated agronomidel on, võrreldes teiste akadeemiliste kutsetega, see nõuaks eriüleavaadet. Üldiselt tundub, et agronomide seisukord palkade suhtes on kaunis tagasihoidlik.

— Mida arvate meie senisest asundamispoliitikast?

— Asundamise tarve jääb ikka püsima, eriti meie hõredalt asustatud kodumaal. Üldiselt on asundustegevus arenenud positiivses suunas. Minu eriaavamine soosunduste loomisel on, et need katsutaks planeerida nii, et taludel oleks kasustada niihästi mineraal- kui ka soomaad. Sel puhul on majanduslik riisiko kõige väikesem ja tulemused kindlamad.

(Järgneb.)

V Soome-Ugri Kultuurkongress

Tallinnas 26.—28. VI 36.

Esimesest Soome-Ugri Kultuurkongressist möödub tänava 15 aastat. Nimelt peeti see Ühissoome Koolikongressi nime all, 20.—22. juunini 1921 a. Helsingis. Järgnes teine Soome-Ugri Hariduskongress 19.—21. juunini 1924 Tallinnas ja kolmas 10.—13. juunini 1928 Budapestis. Neljas kultuurkongress leidis jällegi aset Helsingis 16.—18. juunini 1931, ning sellel oli Eesti esindajail au esitada kutse järgmisele hõimukongressile Tallinnas, mis nüüd, kokkuleppel Soome ja Ungari toimekondadega, on otsustatud pidada 26.—28. juunini 1936 a.

Milline tähendus on olnud — üksteisest ajaloo läbi lahutatud hõimude koondamisele — sellistel kokkupuutumistel, selgitab lühidalt ja selgelt väljasaadetav kongressikutse:

— „Soome-Ugri kultuurkongressidel on olnud suur tähendus hõimusuhete arendamisel. Nende tulemusena on Hõimumaade Kultuuriline koostöö üha laienuud ja süvenenud. Märgatavad on edusammud teadlaste, üliõpilaste ja õpilaste vahetuse alal. Seega eriti noortele on antud meie hõimumaade tundmaõppimise võimalus. Jääb ainult loota, et nad saadud ergutust ja kogemusi edaspidises töös vastavalt rakendavad. Silmapaistva saavutusena tuleb mainida ka üksikute organisatsioonidevaheliste sõprusliitude sõlmimist, ning jääks soovida, et võimalust mööda järjest enam selliseid erialalisi

hõimuuhinguid loodaks. Hõimupäevade pühitsemine — rahvuslik eneseleidmine ja rahvustunde süvenemine võtab üha suuremat hoogu.“ —

— Eks ole Soome-Eesti Üliõpilaspäevadki alguse saanud siit! —

Kuid Kultuurkongress ei tohi siduda ainult lähemaid naabreid, vaid siia koondugu kõik Soome-Ugri rahvad Põhja-Jäämerest Vahemereni ja Läänemerest külma Siberini. Väiksemad hõimud, kes pillatud laiali suurel Venemaal — kui neid on kavatsetud osavõtma kutsuda, kuid siin põrgatakse tahtmatult kokku suurte raskustega. Ainult Liivi rahvas, tema on jäänud meie kolme suurema venna külaliseks.

Et kongressi piiratud aega võimalikult edukamalt kasutada ja lühikeselt koosviibimiselt palju kaasa viia, selleks on juhitud kokku üksikud huvialad „harrastusringidena“, kes korraldavad koosolekuid ning ettekan-deid oma erialalt. Selliste harrastusringide arv ulatub 26-ni.

Vabariigi Valitsus enda 5. aprilli 1935. a. otsusega kiitis heaks sellise mooduse ja määras kongressi hool-dajaks Haridusministri, pannes kongressi tegeliku korralduse Sihtasutus Fenno-Ugriale. Tihedas kontaktis viimasega, tegutsevad üksikud harrastusringid. Moodustuvad ju üksikud harrastusringid peamiselt kutse-alalistest ühingutest — Fenno-Ugria nõukoguliikmetest!

Nii kuulub ka Üliõpilaskond iseseisva liikmena mainitud nõukogusse, võttes enda hääleõigusliku esindaja kaudu nõukogu istungitest osa.

Möödunud sügisel aset leidnud VIII Soome-Eesti üliõpilaspäevade otsuse kohaselt korraldatakse eeloleval kultuurkongressil „Üliõpilasharrastusring“ — millest osa võtma kutsutakse ka Ungari üliõpilaskond. [Magyar Nemzeti Diaksovetség].

Üliõpilasharrastusringi töökava jaguneks õieti kahte iseloomulikkusse. Esimese osa koosolekud peetakse S. E. L. L. konverentsi korda aluseks võttes ja säält võtaksid osa ka ungarlased. Teine osa kannaks traditsiooniliste Soome-Eesti Üliõpilaspäevade iseloomu, kus kokku tulevad ainult Soome ja Eesti üliõpilasdelegaadid, et ette kanda aruandeid tehtud tööst ja kokku seada uut tegevuskava.

Arvestades kultuurkongressiga, jäävad pidamata traditsioonilised Soome-Eesti Üliõpilaspäevad Helsingis 1936. a. sügisel ja tulevad pidamisele samas 1937. a. Sellega muutub üliõpilaspäevade voor ühe aasta võrra.

Üldosas on kongressi kui ka üksikute harrastusringide eeltööd alanud ja Eesti Üliõpilaskond vastavasisulised kutsed Soome ja Ungari üliõpilaskondadele läkitanud, paludes teatada nende erisoove.

Eelseisev kongress teadagi põhjeneb eelmiste kogemusele ja saavutustele. Selle kava on püütud kujundada võimalikult vaheldusrikkaks ja üldettekannete arvu on vähese aja tõttu piiratud.

Kokkuseatud üldkava kujuneb järgnevalt:

Neljapäeval, 25. juunil 1936. a.

Soome külaliste saabumine	kell 15.00
Näituste külastamine, linna vaatamine	—
Ungari külaliste saabumine	„ 17.00
Toimkond. ja harrastusring. koosviib.	„ 19.00
Soome helitööde kontsert Estonia kontsertsaalis	„ 21.00—23.00

Reedel, 26. juunil 1936. a.

Avamisjumalateenistus Kaarli kirikus	kell 10.00—11.00
Kongressi pidulik avamine Estonia kontsertsaalis:	„ 14.30—16.30

- 1) Prof. J. Mark: Soome-Ugri rahvaste kaubandusest.
 - 2) Ülemriiginõunik dr. A. Bán: Soome Ugri rahvavaimu loov jõud.
 - 3) Prof. A. M. Tallgren: Eesti ja Soome ajaloo algusel.
Üldkoosolek Estonia kontsertsaalis	„ 11.30—13.00
Harrastusringide koosolekuid	kell 17.30—20.00
Eesti helitööde kontsert Estonia kontsertsaalis	„ 21.00—23.00

Laupäeval, 27. juunil 1936. a.

Üldkoosolek Estonia kontsertsaalis:	kell 9.00—11.30

- 1) Minister prof. K. T. Jutila: Soome majanduslikust arengust iseseisvuse ajal.
 - 2) Prof. J. Hankiss: Ungari kirjanduse asend maailmas.
 - 3) Agr. Th. Pool: Eesti agrarreformist ja selle tulemustest.
Harrastusringide koosolekuid	kell 15.00—17.00
Rahvapidu staadionil	„ 18.00—20.30

Ungari helitööde kontsert Estonia kontsertsaalis „ 21.30—23.00

Pühapäeval, 28. juunil 1936. a.

Harrastusringide ettevõtteid ja lähemaid ekskursioone kell 8.00—12.00

Jumalateenistused kirikus	„ 10.00—11.30
Lõppaktus Estonia kontsertsaalis	„ 13.30—15.00
IV Ülemaaline Meeslaulupäev hippedroomil	„ 16.00—20.00

Üheaegselt korraldatakse Kooli- ja Kunstinaütused 21.—28. juunini.

Ungari külalised saavad Tartu juba 25. juuni varahommikul koos Ungari üliõpilaskooriga. Ühtlasi on võimalik, et kaasa sõidab Ungari Haridusminister.

Külaliste siinseks vastuvõtjaks ja päeva sisustajaks on palutud Eesti Üliõpilaskonda, kelle esindajad ja kaasvõitlejad väljuksid külalistega Tallinna erirongil kaavas näidatud ajal.

Kongressi kestel on võimaldatud mitmekesiseid lähemaid ja pikemaid ekskursioone, olenedes ilmastikust. Lühematest ekskursioonidest oleks mainida 26.—27. juunil:

1) Kadriorg — Pirita — Kose (autobusel).

2) Keila-Joja — Rannamõisa.

3) Muud kohad, millised määratakse eraldi.

Pikemaajalistest ekskursioonidest 28.—30. juunini, s. o. kohe pärast kongressi ametlikku lõppu:

1) Tallinna — Tartu — Petseri.

2) Tallinna — Tartu — Tartu ümbrus.

3) Tallinna — Narva — Narva-Jõesuu.

4) Tallinna — Pärnu.

5) Põllumajandus Viljandimaal ja Viljandi.

On loomulik, et Üliõpilasharrastusring enda väljasõidu korraldab Tartu ja selle ümbrusesse. Tallinnas tuleb kõne alla mõni lühem väljasõit. Igatahes on täpne kava veel selgitamisel. Lähemal ajal algab siis ka osavõtta soovijate registreerimine.

Kongressi juhtkond on Eesti poolt moodustatud järgmine: Aupatroniks on nõustunud olema Riigivanem Konstantin Päts. Hooldajaks Haridusminister Nikolai Kann. Aupresiidiumi kuulub 12 liiget, nimelt Vägede Ülemjuhataja Juhan Laidoner, Peaministri asetäitja Kaarel Eenpalu, Välisminister Julius Seljamaa, Tartu Ülikooli Rektor Juhan Köpp, Piiskop Hugo Rahamägi, metropoliit Aleksander, kunstnik dr. Ants Laikmaa, dr. Oskar Kallas, helilooja Miina Härma, kirjanik Karl Eduard Sõöt, Tallinna linnapea Jaan Soots ja professor Julius Mark.

Kongressi peatoimkonnal, milline asutus Fennouugria nõukogu poolt on moodustatud erialade esindajatest ja mille tööst osa võtavad ka üliõpilaskond ja Soome ja Ungari esindajad Tallinnas, kujuneb tegelikuks juhtivaks organiks.

— „Meie kongress peab meid veel tihedamalt liitma ja maailmale näitama, et hoolimata kõigist raskustest ja katsumistest Soome-Ugri kultuurrahvad sammuvad kõrkumata edu teed ja suunavad oma ettevõtted kõige kõrgemate tähistega poole“ —

— Nii lõpeb kutse, milline saadetud kaugele põhjapiirile ja lõunasse — sinna, kus laiuvad Ungari niidud.

Heino Sein.

Üliõpilaskonna algatus haritlaskonna organiseerimiseks

Nüüd on üliõpilaskonna juhatuse poolt esimesed tegelikud sammud eesti haritlaskonna organiseerimiseks astunud. Vastavalt Edustuse otsusele kutsuti 20-ks märtsiks s. a. Üliõpilasmaja kokku eesti üliõpilasorganisatsioonide vilistlaskogude esindajate nõupidamine eesti haritlaskonna koondamise küsimuse arutamiseks. Kutsed saadeti üliõpilaskonna juhatuse poolt Ülikooli Valitsusele. Nõupidamiseks olid kutsed saadetud 24-le üliõpilasorganisatsiooni vilistlaskogule ja peale selle Eesti Korporatsioonide Vilistlaskogude Liidule kui ka Üliõpilaseltside Vilistlaskogude Liidule. Ühele Tallinna organisatsioonile adresseeritud kiri tuli tagasi. Muu hulgas öeldi kutsekirjas „Eesti üliõpilaskond hindab kõrgesti meie akadeemilise haritlaskonna olulise osa organiseerimist üliõpilasorganisatsioonide vilistlaskogude ja nende liitude kaudu. Kuna aga kahjuks seni neid vilistlaskogusid ja nende liite üldiselt ei ühenda mingi organisatsioon, ning osa meie haritlasi on jäänud üldse vilistlaskogudest väljaspoole, siis ei ole üliõpilaskonnal seni olnud võimalik tugeada nõu ja abi saamiseks vanematele akadeemilistele haritlastele, nagu see ometi oleks loomulik ja vajalik, ning milliste ringkondade alaline moraalne ning majanduslik toetus oleks kahtlemata tarvilik ka meie Eesti ülikoolile. Sellepärast on üliõpilaskondlikult seisukohalt väga vajalik mooduse leidmine Eesti haritlaskonna üldiseks koondamiseks, muidugi säilitades senised vilistlaskogusid ja nende liite.

Koosolekule olid ilmunud: Eesti Korporatsioonide Vilistlaskogude Liidu (EKVL) esindajana A. Imelik, ENÜS ja Üliõpilaseltside Vilistlaskogude

Liidu (EVL) esindajana S. Pruuden, EÜS-i vilistlaskogu esindaja V. Vadi, Sakalast — N. Rõuk, Fr. Esticast — V. Siil, Filiae Patriaest — L. Raudsepp, ü.-s. Ühendusest — S. Raudsepp, ü.-s. Raimlast — A. Mägi, ü.-s. Liivikast — H. Evert, Amicitiaest — O. Rakov, Harjolast — Hamburg, ü.-s. Concordiaest — I. Roo, Rotaliaest — Fr. Malm ja Tehnolast — Egon Nurmet.

Nõupidamise avas üliõpilaskonna juhatuse ülesandel üliõpilaskonna esimees ksv! Ilmar Tõnisson, selgitades algatuse põhjuseid, ja märkides, et üliõpilaskond ei ole tahtnud mingit ühendamist läbi viia, vaid ainult algatab küsimust. Nõupidamise juhatajaks valiti üliõpilaskonna esimees Ilmar Tõnisson ja protokollijaks abisekretär Haavisto, Nõupidamise päevakord oli kuuepunktisena esitatud juba üliõpilaskonna juhatuse poolt, kus oli ette nähtud: 1) avamine, 2) koosoleku juhatuse valimine, 3) päevakorra vastuvõtmine, 4) Eesti haritlaskonna koondamise vajalikkus, 5) läbirääkimised Eesti haritlaskonna koondamise mooduse asjus, 6) järgmise nõupidamise kindlaksmääramine, kus tuleb arutusele komisjoni kava organiseerimise mooduste asjus. Päevakord võeti esitatud kujul vastu.

Päevakorra 4-da punkti puhul vilistlaskogude esindajate sõnavõttudes (Imelik, Pruuden, S. Raudsepp, L. Raudsepp) leiti üldiselt, et põhimõtteliselt on Eesti haritlaskonna organiseerimine vajalik ning pooldatav, kuid raskusi tekib organiseerimatute kaasatõmbamine. Üliõpilaskonna esimees märkis, et koondatud haritlaskond oleks muuhulgas vajalik üliõpilaskonnal vaimse ja ainelise toetuse seljataguseks. Koondatud haritlaskond võiks eriti kaasa ai-

data ka näiteks üliõpilasmaja laiendamise küsimuses, mitmesuguste auhinnatööde korraldamisel rahvuskultuurilisel teel, igasuguste asutistega ühendusse astumisel jne.

Mõnelt poolt arvati, et koondamine võiks sündida kas või kutsealade järgi, teiselt poolt jälle ei pooldatud kutsealalist koondumist. Samuti avaldati mõnelt poolt arvamisi, et haritlaskonna organiseerimine peaks sündima üleriiklikult ja koondama kõiki haritlasi, teiselt poolt tuuakse ette, et haritlaskonda nii laial alusel organiseerida paistab võimatu olevat. Eriti rõhutatakse organiseerimatute kaasatoomise raskust. Pikemate sõnavõttude järele tehakse kaks ettepanekut: üks vil! Pruudeni poolt — luua komisjon kavade ja ettepanekute väljatöötamiseks 4-liikmeline, millest võtaks osa EKVL-i esindaja, ÜVL-i esindaja, naiskorporatsioonide esindaja ja organisatsioonide esindaja, kes ei ole eelmistes koondistes esindatud. Vil. Hamburg teeb ettepaneku piirduda 3-liikm. komisjoniga (EKVL-i, ÜVL-i ja naiskorp-ide esindaja), kes juure kutsub mitteesindatud organisatsioonide esindajaid. Vastuvõtmist leidis viimane ettepanek. Komisjoni, mille ülesandeks kavade ja ettepanekute väljatöötamine, kokkukutsumine jäeti üliõpilaskonna juhatuse hooleks.

Üliõpilaskonna juhatuse poolt pidi haritlaskonna koondamise küsimuse arutamiseks moodustatav komisjon kokku kutsutama aprilli algul. Missuguseks kujunevad haritlaskonna organiseerimise alused, ja kui suures ulatuses kavatsetud koondamist läbi saab viia, aga arvatavasti ka keskkonduse ülesanded ja sihid selguvad selle komisjoni tööst tulevikus.

Mujalt veergudelt

Tehnikateaduskonna poleemikat.

Tehnikateaduskonna lõpliku asukoha määramine vabariigi valitsuses näib viibivat. Kui alul paistis, et küsimus otsustatakse enne 1936./37. a. riigieelarve vastuvõtmist, siis nüüd on eelarve juba maksuma pandud, kuid küsimus on siiski otsustamata.

Märtsi lõpul võttis Riigivanem tehnikateaduskonna küsimuses vastu väga mitmesuguseid delegatsioone, kelledest igäiks selgitas küsimust oma huvide seisukohalt — üldiselt aga Lõuna-Eesti esindused tehnikateaduskonna Tartu jätmise poolt, ja Tallinna mitmesugused esindused tehnikateaduskonna Tallinna viimise poolt.

Katsume alljärgnevalt anda lühikese ülevaate ajakirjanduses ilmunud andmetel nende mitmesuguste delegatsioonide käikude puhul teatavaks saanud käigust ja seletustest.

16. märtsil võttis Riigivanem vastu Tartu linnavalitsuse delegatsiooni, kes edasi andis märgukirja Tartu Ülikooli tehnikateaduskonna Tartust Tallinna üleviimise vastu. Teise delegatsioonina käis samal päeval Riigivanema juures, ja samuti märgukirja esitamas, Tartu majanduslike ja majaomanike ringkondade esindajad. Kolmandama delegatsioonina võttis Riigivanem vastu üliõpilaskonna esindajad.

Tartu linnapea A. Tõnisson ajakirjanikkudele antud jutuaajamises märkis Riigivanema seletustest kokkuvõetult järgmist:

„Tehnikateaduskonna asukoha kü-

simus on vana, aastaid veninud, kuid seni lõpukujul lahendamata jäänud küsimus. Nii enam edasi ei saa. Peab kord tõesti selge olema, kus ja kuidas kõrgemat tehnilise hariduse andmist korraldada. Vabariigi valitsus ei ole seda küsimust sisult arutanud ega asukoha kohta mingisugust seisukohta võtnud. Vabariigi valitsus on ainult kompetense komisjoni määranud, kes tehnikateaduskonna ja tema asukoha asju põhjalikult uurima peab ja esitama uurimise tulemused vabariigi valitsusele. Need materjalid tulevad igakülgele kaalumisele ja hindamisele vabariigi valitsuses, siis alles tehakse otsus. Sellejuures rõhutas riigivanem, et tehnikateaduskonna asukoha küsimus ei ole mitte päevakorraks kerkinud seoses mõnesuguste teiste viimase aja sündmustega ning et tema ja vabariigi valitsus on kaugel mõttest tehnikateaduskonna asukoha küsimuse kaalumise ja lahendamisega kuidagi Tartu huvide riivata või Tartule halba sünnitada. Küll aga peetakse asja lahendamisel silmas, kus ja kuidas riigi ja rahva üldistes huvides tehnilise hariduse korraldamine kõige otstarbekohasem on.“

Delegatsioon käis veel Siseministri, Haridusministri ja Majandusministri jutul, samas küsimuses.

Ainult Haridusminister N. Kann on avaldanud kindlat arvamist, et tema isikliku arusaamise järgi oleks paljude asjaoludetõttu Tallinn tehnilise hariduse andmiseks soovitamaks keskuseks kui Tartu.

Tartu Majaomanikkude tööstus-

ja kaubanduslike organisatsioonide delegatsiooni juht Allik seletas, „Postimehe“ andmetel muuseas:

„Tartu kahjuks on riigivanema poolt ette toodud, et kahjuks praegused ülikooli õppejõud tehnikateaduskonna alal ei olevat küllaldaselt kohased noorte tehniliste inimeste meie olude kohaselt väljaarendamiseks. Paremini võivat see siindida vilunud jõudude juhtimisel, kes praegu Tallinnas suurtööstustes tegelevad ja juhtivatel kohtadel. Need jõud on pea kõik töötanud ka teistes maades, Inglismaal, Ameerikas jne. ja neil on silmaring ja elu-praktika tehnilistel aladel palju laiem kui neil, kes oma tarkused raamatukogudes saanud. Edasi on riigivanem juhtinud tähelepanu mitmele konkreetsele juhtumisele, kuidas õppejõud võivad olla elust eemalseisvad. Kui kõneldavat Tarakadeemilisest õhkkonnast ja vaikselt elust, siis ka sealt tulevad tegelikud insenerid pidavat jääma oma elus vaikseteks ja saamatuteks inimesteks, kes võivad jääda tegevusetaks olekusse ja siis on teised süüdi. Hakatakse sepitsema mässuplaane riigi vastu ja neile kaasa tundma, nagu seda hiljuti hästi nägime. Tartu üliõpilaskond olevat üle jõu elav.“

Tallinnas rakendatavat kõik tehnilist haridust omandavad üliõpilased vabrikutesse töötama. Samuti on tööd riiklikus katsekojas, kus palju õppida võib. Tartus olevat vaid 2—3 lauavabrikut, milledest midagi õppida ei ole. Tallinnas õppinud insenerid osutuvad väga tublideks hingeks. Mõned neist ju-

Tudengi kevadmured ja koduülikool

Juba vanad-eestlased olid välja uurinud seesugused salajased looduse seadused, nagu „talve järel tuleb kuldne kevade“. See asi on selge ka praegusele tudengile, kes eriti oskab luugi pidada kuldseist asjust, sest teoreetiliselt ju praegugi veel „tudengi elu on kullane ja maailm on lahti temale“, nagu ütleb laulusalm.

Iga päevaga tuleb kevadet juure, iga päevaga läheneb suvi, kus saab rännata mööda lahtist maailma. Aga selle vahepeal on veel üks suur „aga“, mis teeb mõnikord tudengi meele hoopis mõrudaks ja istutab südamesse igatsuse, et aeg püsiks

paigal, või läheks isegi talve poole tagasi. See „aga“ on peatsed eksamid, mis kipub tumestama tervet kevadet. Talve otsa oled harjunud elama head elu ja nüüd korraga hakka õppima.

Tudengite murede vähendamiseks haledasüdamelised inimesed on hakanud asutama koduülikoole, mis teeb õppimise hoopis kergemaks. Eksamiühirumised vaesed tudengid haaravad koduülikoolidest kinni, nagu uppuga ölekõrrest.

Koduülikooli ja pärisülikooli vahel on sama suur vahe nagu kodu- ja metslooma vahel. Kodulehma lüpsmine on lihtne asi, ent katsugu

ka kõige osavam lehmälüpsja minna metsa ja hakata seal lüpsma emapõtra, kes zooloogiliselt on ju sama loom, nagu kodused punikud ja pätsikud. Kõigepealt ei pääse põdrale ligi, ja kui ligi saaks, ega sinna julge minnagi. Põder paneb teinekord jalaga või sarvedega sihukese obaduse, et eluks ajaks rikub ära igasuguse lüpsmishimu. Lõõb vahest hingekesegi seest välja.

Ülikooliga on niisama. Ilus ja tore ta küll kõigi oma tarkustega ja eksamitega, just nagu metspõdergi on kodulehmast hulga ilusam, aga kole raske on nende tarkuste kättesaamine. Kuula loenguid, loe raamatuid, soorita praktikume jne., kuni viimati siis jõuad eksamile. Mõned julgemad on sinna ka läinud, kuid mitmed on saanud seal ka sihukesi obadusi, et pole julgenud enam

hivad väga hästi meie suurtööstusi. Igatahes paremini kui varem al ajal mõni ülikooli lõpetaja, kes ennast veel professoriks lasi kutsuda.

Lõpuks on riigivanem märkinud, et meil on väikese rahvaarvu juures maailmas kõige enam üliõpilasi. Kindel olevat, et vabariigi valitsus varsti gümnaasiumide arvu senisel 45 vähendab 25 peale.

Siis tuleb aegsasti arvestada, et üliõpilaste arv ka varsti väheneb 1000 võrra. Olevat võdrastav, et Tartus on väga palju uusi ehitusi, millele järele tarvidust ei olevat: näiteks end. Põllumeeste Seltsi näituse plats ja uus Tähtvere linnaosa on lühikese ajaga täis ehitatud hooned.

Riigivanem ei ole aga tehnika-teaduskonna saatuse asjus andnud mingeid lubadusi.

24. märtsil võttis Riigivanem vastu Tallinna Tehnikumi vilistlaste ja üliõpilaste delegatsiooni, kes esitas märgukirja tehnikumi asukoha asjus. Nagu üks Tallinna leht kirjutab, on Riigivanem kõnelusel delegatsiooniga puudutanud teaduskonna asukoha määramise motiividena kolme seisukohta: 1) Tallinnas oleks valitsusasutustel tehniliste probleemide lahendamisel võimalus kasutada teaduskonna õppejõude nõuandjatena. Seega sünniks teaduskonna ületoomine samadel motiividel, nagu sündis riigikohtu ületoomine; 2) majanduslikel kalkuatsioonidel, mida valitsusel seni ajani veel ei ole. Need annab selleks moodustatud komisjon; 3) ruumilistel kaalutlustel, kusjuures ruume oleks võimalik saada Koplis, endisest tehnikumi hoonest, kust kesk-tehnikum tuleks tuua linna, sest noortel õpilastel on koplis käimine

tülikas ja ebaotstarbekohane; samas ruumes töötava merikooli jaoks oleks samuti võimalik ruume leida mujalt.

22. märtsil peetud esimesel in-seneride päeval oli samuti ägedaid vaidlusi tehnikateaduskonna asukoha ümber. Päeval on vastu võetud resolutsioonid, milles toonitatakse, et tehnikateaduskonna asukoha küsimus nõuab viivitamatut ja lõplikku lahendust. Kõrgema tehnilise hariduse andmine peab sündima võimalikult tervikuna ühes kohas. Õppetöö otstarbekohasusest väljudes on tehnilise õppeasutise loomulikuks asukohaks riigi tööstus- ja majanduskeskkoht — Tallinn.

Riigivanema juure läkitatud delegatsiooni liikmetele olevat ühe Tallinna lehe teatel Riigivanem avaldanud arvamist, et kuigi paarsada tehnikateaduskonna üliõpilast tahaksid muuta praegust Tartu ebasobivat vaimu, ei suutvat nad seda siiski, ja pidavat viimaks jääma sellele alla. Seepärast pole ka tehnika-teaduskonna asukohaks Tartu sobiv.

Peab ütleva, et tehnikateaduskonna asupaiga määramise küsimus on asjahuvilistes ringkondades kui ka laiemates rahvakihtides päris põnevaks päevaküsimuseks. Tehnika-teaduskonna Tartu jätmise poolt ja vastu toodud kirjutised ajalehtedes on koguni haridusminister N. Kanni kohustanud avalikult seletust ajakirjanduses avaldama. Selles öeldakse järgmist:

„Riigikogu poolt võeti vastu seadus (RT 18 — 1934), mille järgi Tartu ülikoolis 1934. a. sügisest avatakse matemaatika-loodusteaduskonna juurde tehnikaosakond. Seaduse järgi see osakond tuli teaduskonnal korraldada nii, seletab haridusmi-

nister, et tulevase teaduskonna eelkursus pidi jääma Tartu, teaduskond ise aga pidi töötama Tallinnas. Tehnikateaduskonna töötamise ligem kord on ette nähtud Tartu ülikooli tehnikateaduskonna asutamise mää-ruses, mis antud vabariigi valitsuse poolt 23. aug. 1934 (RT 71 — 1934). Selles seaduses on ette nähtud, et tehnikateaduskond kasutab endisi Tallinna tehnikumi sisseseadeid ja laboratooriume Tallinnas. Ühtlasi see määrus märgib, et haridusminister määrab selle teaduskonna teadus- ja õppeasutise asukoha (s. o. kas Tartu või Tallinna). Sama määruse § 12 nimetab, et peale dekaani seatakse ametisse tehnikateaduskonna prodekaan, kes on dekaanil abiks Tallinnas asuvate teaduskonna õppeasutiste valitsemise ja neis toimuva õppetegevuse juhtimise alal.

Kõnesoleva seaduse ja määruse teostamiseks pöördus haridus-sot-siaalministerium 1935. a. oktoobris Tartu ülikooli poole ettepanekuga, selgitada tehnikateaduskonna töökorralduse tegeliku võimalusi, eriti seoses endise Tallinna tehnikumi sisseseadete ja laboratooriumi kasutamise-ga, silmas pidades tehnikateaduskonna asutamise mää-ruse tingimusi.

Ülikooli Valitsuselt saabus 7. det. 1935. a. vastus tehnikateaduskonna töökorralduse ja asukoha asjus (ülikooli nõukogu otsus 3. detsembrist 1935. a.), milles kinnitatakse: „Tehnikateaduskonna ja matemaatika-loodusteaduskonna õppekohtade koostöö keemiasin-seneride harus algab esimese semestriga ja kestab 8. semestrini. See paralleelsus ei võimalda nimetatud harus korraldada õppetööd nii, et seda osalt teostada saab Tartus,

eladeski eksamile minna. Noored teadusejüngriid on pidanud edaspidisest teaduse karjäärast loobuma, ainult sellepärast, et eksamitel midagi ei osanud.

Koduülikool on aga hoopis isesugune. Seal pole eksame üldse olemas. Pole vaja seal kuulata loenguid ega sooritada praktikume. Õppemaksugi võetakse jõudumööda — nii kuidas kellegi jõud kannab maksa. Veel enam! ta kaitseb vaest tudengit isegi pärisülikooli viha vastu. Kõigil koduülikoolidel on häid suhteid mõne pärisülikoolile lähedalseisva isikuga, kas portjeega, preparaatoriga või koguni mõne tudengiga. Nende kaudu koduülikoolide luurevalitsus hangib täpseid andmeid selle kohta, mida pärisülikoolis loetakse ja ka selle kohta, millal tulevad eksamid.

See koduülikoolide luureteenis-

tus on arenenud isegi nii kaugele, et mõnel neist istuvat luureametnik täisõigusliku tudengina alati pärisülikooli auditooriumis, kuulavat loenguid nagu iga teine ja tegevvat paberile märkusi. Need märkused töötatakse siis ümber koduülikooli peastaabis, vastavalt koduüliõpilaskonna võimetele ja saadetakse iga-ühele postiga kätte. Et mõni teadusemees ei hakkaks nende seest tarkust välja nuhkima, siis seatakse nad otsast, otsani täis igasugu trüki-vigu ja muid niisuguseid asju. Kui kodutudeng läheb nende teadmistega eksamile, siis tarkusejumal taevaski ei saaks neist aru, veel vähem mõni professor. Nad hakkaks arvama, et ju viga seisab ikka meis endis ja laseksid kõik koduüliõpilased ilusti eksamitest läbi. Kui mitte veel sel kevadel ega tuleval sügisel, aga küll ta viimati ikka mõ-

jub ja saavutab oma eesmärgi, et edaspidi eksamitont ei kollitaks enam tudengite kaunist kevadet.

Need olid hariliku tudengi keevadmured. Peale harilikku tudengite on olemas veel 30 edustuse tudengit. Neil on muresid veelgi rohkem. Peale eksamimurede teeb neile veel tõsist muret kohtade jaotus edustuses. Igauks tahaks saada esimeheks — tahtjaid on 30, esimehe kohti ainult üks. Nii ka kõigi teiste paremate kohtadega. Vähemaid kohti on ju rohkem, kuid kaugeltki mitte nii palju, et neid jätkuks kõigile. Kas tulevikus koduülikoolid ka siia suudavad tuua muudatusi, pole esialgu veel selgunud. Soovitatav oleks see küll, et koduülikoolid võtaksid ka selle asja lahendamisele.

Civetta.

osalt Tallinnas.“ „Ehitusinseneride õppetöö kohta tähendatakse: „Äärmiselt suurte raskustega oleks seotud ehitusinseneride haru õppetöö korraldamine nii, et osa tööd teostataks Tartus, teine osa Tallinnas.“

Kuna küsimus vajas lõplikku lahendust, eriti aga asupaiga küsimuses, siis esinesin Vabariigi valitsusele ettepanekuga, et valitsus määraks tehnikateaduskonna asupaiga küsimuse lahendamiseks ministritevahelise komisjoni. Komisjon määrati ja see käis Tartus oludega tutvumas. Pärast seisukohavõtmist komisjoni poolt esitatakse ettepanek vabariigi valitsusele lõplikuks otsustamiseks.

Nagu kõigest sellest nähtub, seletab haridus-sotsiaalminister

edasi, on täiesti alusetu ajakirjanduses mitmel korral avaldatud väited, nagu viidaks tehnikateaduskond üle Tallinna. Sest ei saa juttu olla mingist üleviimisest, kui pole veel kindlaks määratud, et tehnikateaduskonna asupaik on ainult Tartu. Samuti on alusetud mõtteavaldused, nagu oleks tehnikateaduskonna küsimuse esilekerkimine mingiks kättemaksuaktiks Tartu viimase rahvahäletuse tulemuste eest. Siinkohal avaldatud faktid kinnitavad, et küsimus üles seati siis, kui rahvahäletusest veel midagi ei teatud.

Mis puutub etteheitesse, et Tartu linnavalitsus on suuri kulusid kannud uue tehnikateaduskonna hoonete muretsemisega, siis linnavolikogu otsusega 25. 9. 1933 ütleb ainult: „Tartu linna päralt olemasole-

vad hooned, neljakordne maja Gilditän. 8 (Gildi ja Rüütli tän. nurgal) ja endine elektriijaama hoone Soola tän. 38, anda Tartu ülikooli tehnikateaduskonna kasutada sel korral, kui seks tarvidus on ja kui see teaduskond asutatakse Tartu.“

Ei ole süüdi, kui Tartu linnavalitsus hakkas tehnikateaduskonna asupaiga küsimust otsustama enne, kui see vabariigi valitsuse ja haridus-sotsiaalministeeriumi poolt on lahendatud. Loomulik, et vastutus ülearuse maja ostmisega tekkinud kulude osas sarnasel korral langeb linnavalitsusele.

Märkmeid „Vanemuise“ ja „Draamastuudio“ etendustelt

„Turandot“

Fr. Schilleri muinaslugu 3. v. Tõlkinud M. Under. Muusika: Ed. Tubin. Lavastus: K. Otto. Dekoratsioonid: V. Haas. Kostüümid: K. Siim-Juuse.

Ajatuultega kaasa puhund „Mikumärdile“ järgneb sõnalavastuse alal „Vanemuises“ eksootiline muinaslugu „Turandot“.

Oleme näind seda lugu filmis, kus printsitari mängis Käthe Nagy, Kalafi — Willi Fritsch. Kuigi näidendi kestvuselt suurem osa tegevusest jääb kanda Kalafile, siis on aga Turandot too tuleleek, millest süttub kogu sündmustik ja tegelaskond ümber tema. Filmis sääraseks leegiks ei olnud Nagy, „Vanemuise“ laval äpardus see otse tunduvalt Lilli Feldmanil. Ekspositsioonis kiidetakse teda ilult taevani, ainus pilk ta pildile ja temasse armutakse. Temast peaks hoovama toda maagilist lainetust, mis paneb ühest inimesest unistama, nimetagu siis seda maagilist kiirgamist seksuse või vaimuse appealiks. „Vanemuise“ laval Turandotist seda ei hoovand. Veel enam: Turandot pleekus oma kahe orjataril taustal. Tundus väiksena

majesteetliku ja rühikalt sammuva orjataril (Kadi Tanilo) kõrval, inetuna võrreldes teise orjatariga (Helmi Aren). Väliselt igatahes mitte randofist seda ei hoovand. Väliselt igatahes mitte Turandot ja ka sõna ega vaate kõnnakust, üldse kunstilisest interpreteeringust ei kiirganud veenvat, köitvat.

Alles lõpu poole, kui Turandoti iseloomu tuleb pehmust — võis näitlejat enam-vähem rahuldustundega jälgida.

Ilusad dekoratsioonid, pillavad kaudid kostüümid ja ka prints Kalafi osas esineja paiguti päris hää mängsuutis siin päästa vaevalt midagi. Ei tekkind toda muistendini, unenäoni küündivat atmosfääri, mida eeldab „Turandot“. Muinasloolise asja ettekanne vajab enamast sujuvust, paendlikkust, mängu libisemist, kergust sellal, kui „Vanemuises“ anti mängu, mis kõigest väest meenutas maisel maakamaral raskelt kõndimist. Oli pidu vaid silmile, ent muinasloolise enese maitseguks puudus vastav näitlejaskond. „Vanemuine“ oli seadnud endale ületamatud ülesanded, ja et ta üldse võttis mängukavva „Turandoti“ — iseenesest vaheldusena paremal täitmisel kindlasti meeldiv pala pub-

likule — paneb mõtlema teatri repertuaari koostajatele praegusel juhul kui inimestele, kes elavad vist mõnes muus linnas kui Tartus, kes ei tea ei Tartu teatri kandejõudu ega tunne ka üldsegi kohalikkude publikut. Sekka võib ja peabki tegema teatrit pihutäie kõrgete nõudmistega vaatajaskonnale, ent see pihutäis peab ka siis jääma rahule. Kui „Turandot“ oli mõeld, sellele väiksele teatrikogudusele, siis pakutava serverimisega rikuti see hää kavatsus sootuks.

„Messiina kingsepp“

A. de Stefani tragöödia 3-es vaatuses. Näitejuht — Paul Sepp. Dekoratsioonid ja kostüümid — Peeter Linzbach.

Messiinas, ammuläind ajal elab kingsepp, keda arvatakse linna aksamaks kodanikuks. Ta on õiglane ning ta kõneldes ei tee vahet kas kõneleb lihtmehega või printsiiga, kes teda tankuse tõttu katsub endale saada nõuandjaks. Kingsepp näeb, kuidas elab ta ümber rahvas, aga ka, kuidas — illemused. Ning illemus teeb ülekohtu. Valitsus ja kohtud trotsivad õigust, õigust ei olegi. Mis teha! Rahvas ise peab mõistma kohut, eemaldama roimareid. Andreas Muzzi, Messiina kingsepp võtabki oma peale kohtumõistmise süüdlaste üle. Siin-sääli kalevi alla vadud, surnuks vaigiti süüteoed tahavad karistada: rikas don Francesko, kes võrgutand oma vennatütre, roimar teine, kolmas jne. Printsiki on hukkamõistetute nimekirjas, sest ta ei täida oma kohust. Ent tema on ainus, kes jääb ellu, kuna 20 linnakodanikku langevad siselma-piinatada kohtumõistva Andreas Muzzi käe läbi. Milleks peab tema neid tundma! Siis peaks ka südame-tunnistuse piinu tundma kohtunikud veel enam, kuna nad hukkavad koguni õiglasi inimesi. Kuid kingsepa arvestusse juhtub viga. Ta tapab ühe ilmsüütu ja nüüd langeb ta kokku, ja tal jääb järgi vaid täita omakohus enese vastu. Kingsepa

tragöödia kõrval toimub näidendis ilusa Rosa armuromaan printsiga, kelt naine igatseb oma armastuse kinnituseks mõnd kuritegu tema heaks ja mille tõestuseks prints kasutabki Muzzi viimast roima — Rosa onu tapmist.

Stefani tragöödias on küllalt põnevust, hääd probleemiseadmist, eriskummalist ja huvikõitvat. Ses on eemaldet tänapäeva tõsielu piirid ja sünnib asju, mida seletab „ammuläind aeg“. Nood 20 roima ja selle täidesaatja äkiline ja ootamatu avastamine viivad dramaatilise tõusu oodetavast kõrgemale. Aga siis tuleb nõrkumine, mingi „ei tea mis nüüd teha“, mis aga õnneks laval likvideerub esietenduse redaktsiooniga võrreldes teht kärete tõttu kaunistati kiiresti. Tõe ja õiguse probleem lahendub järeldusega, et inimene ei või mõista kohut teise üle. Kodanikud, keda seadus viib nii kaugele, et nad ise hakkavad kohut mõistma, peavad, aga vist Stefani järgi, siiski taluma õigluskauget valitsejat.

Selt õhtult jääb meelde üks pastellpehme teiniga naise nägu tumedate lokkidega, mis langevad paljastele õlgadele. Ilus, veetlev, kirgeline, temperamentne naine täis rafiineerit tuje ja tundeid. See on Rosa, kes mängib onuga kui kassiga ja kes ootab oma südameprintsilt üht... roima. Ma pole Ly Lasneri ammu näind talle nii omases osas. Isegi ta vaikimine, ta sõnatus, ta astumised üle lava on kõne, on hingemäng. Viimases vaatuses tuleb ta printsil lossi. Ümber õlgade veritume mantel, väikesed käed närviliselt nende hõlmades. Julm kireküllane nägu. Ta istub. Ja langetab vaid ripsmeid. Ripsme varjud värisevad näol. Tumm. Aga see silmadelask võrgutab, elab publikus edasi. Ta pöörab kõrvale ainult pää ja profiili pudeneb sirge joon alumisest huumest kuni lõua veereni, — võidurõõmus naeratus. Ning kõik see kajab. Keegi on õelnud: näitlejataril kunst on subliimeerit seksuaalsus. Sel õhtul see on tõsi.

Opsula Ly Lasneri esimese vastasmängijana Don Francescona väljendab romantilise õhtu taustal omi tundeid üsna cenvvalt ja sulavalt. Nad on küll peagu koomilise piiril, ent milline mees-armastaja ei paista kainele mõistusele veidi koomilisena.

Ruut Tarmo kingsepp Andreas Muzzi on parim oma töötoas kõneluses printsiga. See kindlus, see usk oma ilmeksimatusse, oma tõekspidamistesse on otse veenav. Suurstseenis kolmandas vaatuses on küll palju meisterlikkust, kuid ka palju, mis on ainult meisterlikkust ilma sisepingeta. Üldiselt hästi mängit osa.

Prints hra Alevi poolt oli rahuldava ja mitterahuldava piiril. Kuid küllap enam rahuldava poole, kuna

valitsejat armastame kujutella natuke iseseisvuseta, kontideta ja suurema tarkuseta inimesena, millena ka printsil andis osakandja.

Kenakese karikatuurse maiguga ministri löi vanameister E. d. Türk. Nood oma isiku, meeolu ja habeme, ja vurrude kordasäädmised paari käeligitusega olid väga head.

Suurorg, Liiv, Kalk rahul-

Komöödia noortest, noortele ja noorte poolt

„Oi noorus!“ Eugen O'Neill'i komöödia, näitejuht: R. Ratassepp, de-
koraator: V. Haas.

Peab otsekohe ütlema: päale hulga aja siinses teatris vaatamisväärne asi. Jälgid kogu aeg lakkamata huviga, olgugi et iseenesest see komöödia on kerge ansambliükk ilma eriliste suurte probleemideta, jumal-teab kui keerukate tüüpideta, lihtsalt — pilt meie igapäevast elust.

„Oi noorus!“ on niivõrt igapäevast ja iga inimese elust, et juba esimestest repliikidest päale satud nagu ise enda rohelisse ikka. Tunned ära selle mammikese, kes valvab laste kombestikku, parandab lauseid, väljendeid ja kõiki hingehädasid näeb noorukese man kas suureks waku-seks ja hukkaminekuks või kõhuvaluks ehk muuks tõveks. Ja muidugi sureteb see mamm, nagu kord ja kohus ning näeb — aina hirmu hiigla-silmadega — hilinevat lapsukest kord auto alla, kord mõnesse muusse kurja olukorda. Papiga on lugu juba halvem: sellist papikest leidub vähem, kuigi leidub. Kelle reaalsuses ei saa aga kuidagi kahelda, on peategelane Richard ise, nooruk täis deklameerivat ja poseerivat idealismi, tsünismi, anarhismi, segu lapselikust süütusest ja tarvest näidata, kuivõrt üle ta on kõigest kodanilisest rämp-sust, — üldse raamatulist täisealiseks saand laps-poiss. Teda on me kõigi rohelises eas, olgu siis vähemal või suuremal määral, kandku ta siis poisi või plika riideid, vaatamata sellele, et näidendi sangar on üldiselt kultuursemast raamatutelähedasemast miljööst, kui meie haljas põlv suures massis võetuna. Mildred, ninakas, nõõkiv noorem õeke, vanem vend — suur täismees, värvipaelaga tudeng, väikene Tommy — neid jookseb külluses elus ringi. Egas ka Wint Selby pole meile taevast kukkund. Mõnigi akadeemiline kodanik võib selles ära tunda oma alter ego. Vähem tunt ja vaevu näht on Sid ja Lily, kuid need moodustavad näidendis alatoo-ni, millepärast pole põhjust nende tundmisest teha eriküsimuse. Mu-riel — igavene plikakene, kirjutades süütule poisule äraütlemise kirja mo-

dasid, segas aga sageli Enn Toona pisut haljas mäng. P. Linzbachilt meeldiv dekoratsioon, ker-gelt iroonilise troopipildiga.

Kokkuvõttes: dramastuudiolaste õnnestund külaskäik ja on kahju, et akadeemilisest publikust kasutas vaid väike hulk võimalust elada kaasa üht väärt teatriõhtut.

Linda Künnapas.

raalse isa diktaadi järgi — vist ka mitte uudiskuju.

Ent kõiki neid kuje hoiab koos, vaatamata igasugusele välisele ker-gele vastastikusele „pragamisele“, tundelised, soojad südamed. Nad kõik hellivad õieti ühtteist, nad on kõik üksksteisele väga lähedased, tõeline perekond, milles pole ühendajaks vaid ühine korter. Toon, mis valitseb, meenutab tugevasti „Kaugete randade“ Mariuse ja ta isa läbisaa-ma tooni. See on südamlük, kuigi kohati kare ja häbenev oma senti-mentaalsust.

Mis siis õieti sünnib ses ameerika ajalehe omaniku Nat Milleri perekon-nas? Poeg-nooruk on armund ihnsa ärimehe tütreisse. Kirjutab pikale salaja moraalset ihnuri hirmutavaid tsitaate. Plika isa sunnib tütar vastatama julma jumalagajatu kirjaga ja poiss, meelheitest joob end kusagil punkris täis, laseb kokotti end asja-tult võrgutada, et siis Ameerika rah-vuspüha järgi hommikul purjus koju ilmuda. Algab kohtumõistmine, mis aga lõpeb hästi ja noored leiavad jällegi üksksteise, kuna poiss saab tea-da, et to hüvasti-kiri oli sundkiri. Mitte midagi muud. See on kõik. Ent kuidas sooja südamluku huumori-ga, päikeselise ellusuhtumisega seda serveerib Eugene O'Neill, on võrratu. Ei saa muud kui elad kaasa, tunned kaasa ja viid koju endaga hulga aja järgi tõelise teatrielamuse.

„Vanemuise“ ettekandel oli O'Neill'i komöödia neljast vaatuses jäet välja teine vaatus huumoriküllase õhtu-söögi pildiga, millest ei tunnud eriti suurt puudust. Näidendi tempole tuli aga see muidugi plussiks. Komöödia lõppes ajaga, mis ei pannud vaata-jaskonna kannatust proovida. Aja-voolu tajus kogu õhtu kestvusel ehk vaid viimase vaatuse alguses.

Ja nüüd üksikosaliste juurde! J. Pöder Nat Millerina „perekonna-peana“ väärrib täielist tunnustust. Ta mõistev suhtumus ümbruskonda, ta — meid naermanepanev — üleolek oma naisest ning poja kohtlemine on liht-salt liigitav. Hääsüdamlik, tore „vana“. Veel eriti, kui ta pojale sele-tab „teat küsimusi“, ise kohevil ja

ähmis, nii et valmis kas või vihas-tama, et noorte kasvatamine nii kole raske asi. Ta naist Essie'd mängis seni operetist tunt E. T o r o p veidi vähese vilumusega ja mitte küllalt tekstikohase ümara mammina.

A. L i i g i Sid Davies oli ajalehe-mees-purjutaja, hääsüdamine oma kroonilistes patulangemistes viina-jumala auks, õrn ja kahetsev Lily ees, keda ta, igavene joodik, ei vääri ja keda hoovistab vist eluotsani. Mitte kõige õnnestunum, kuid ka mitte se-gav kuhu üldansambelis. Paiguti ko-guni vägagi veenav. Vahakujuline, elust hääbuv vanamoodne vanatüdruk Lily — Lisl Lindau — rahuldus.

Nooremast generatsioonist tuleb kõigepealt märkida Richardi, toda rahvuspühal mustaks lambaks osutu-vat tallekest, poissi täis igatsorti isme, Wilde'i, Swinburne'i ja muid luuletajaid, kirjanikke, kelle kehastas U. V ä l j a o t s täiel määral rahul-davalt. Eriti õnnestus tal lapseliku-mad momendid, see lõbuteesklev toon, näiteks, millega ta läheneb isale peale David Mc Comberi — ta „äiapapa“ külastust. Või rõõm lugedes uut plika kirja ning katsed teha end täis-meheks suure tsünismi kaudu. Üks-

nes kuualgestseenis hakkas dekla-matoorne, sellele osale küll ettenäht, element saama üldmuljele ohtlikuks. Ja kui veel midagi soovida — siis hoolikamat diktsiooni. Muriel — Richardi igatsuste partner — mõ-jus V. R a t a s s e p a kätēs kalgina ja tundmusvaesena, väliselt aga plika-likkust markeerides üsna hästi. Ülla-tavalt viimisteld ja läbimõeld ning läbitunt baarikokoti andis T. K u k k, kelle interpreteering teinuks au ko-guni vanemale näitlejatarilegi. Pä-ris tubli kooliplikakese manas lavale M. T s o p; baarikelner dempsey-liku välimusega, seega eht-ameerikalik, oli K. T o b e r. P i l l e r, V. K u r g, E. N ü s s i k, V. R a t a s s e p p, E. P u l s t enam-vähem rahuldavad. Eel-viimase diktsioon jättis paiguti soo-vida.

Eugene O'Neill'i nimi räägib juba oma eest. Aga „Vanemuise“ kohta päris tubli mäng, lisaks huvipaelu-vale sisule peaks akadeemilise publi-kugi viima teatri. Sest on ju see ko-möödia noortest, noortele ja peagu, et ka vaid noorte poolt mängit. See teatri-õhtu „tasub“ täiel määral.

Linda K ü n n a p a s.

suudab võita — 15:6. Lõpptagajärg — 2:1 L i i v i k a kasuks.

B kl. korvpallis kohtusid EÜS ja ÜS Liivika. EÜS tuli kindlalt võit-jaks tagajärgjega — 2:0, (geimid — 15:8 ja 15:4). EÜS pääses selle või-duga finaali, kuna Liivika platsee-rus kolmandale kohale.

Õhtu viimases võistluses A kl. korvpallis kohtusid korp! Fr. L i v i e n s i s ja korp! R o t a l i a. Mängus ilmneb Fr. Liviensise tugev ülekaal. Võidab Fr. Liviensise tagajär-jega — 52:22. Kuna mõlemal mees-konnal on võrdelt kaotusi, toimub uus mäng, mille kaotaja langeb B klassi.

Üliõpilaskonna käsipalli esivõist-lused on jõudnud lõpujärku. On sel-gunud juba enamik üliõpilaskonna meistreid.

Senised tulemused on kujunenud järgmisiks:

A klassi võrkpallis tuli meistriks ÜS R a i m l a, kes võitis teises jä-relturniiris ÜS Liivikat ja korp! Fr. E s t i c a. Teiseks jäi ÜS L i i v i k a, kolmandaks — korp! Fr. E s t i c a.

A klassi võrkpallis tuli kaotus-teta meistriks ÜS L i i v i k a mees-kond, võites E. Käsipalli Liidu poolt väljapandud kuju. Teist ja kol-mandat kohta jagavad EÜS P õ h - j a l a ja korp! Fr. A e t e r n a, kuna neljandaks jäi korp! Fr. L i v i e n s i s. Viimaseks jäänud korp! R o t a l i a langeb B klassi.

Naiste A ja B klassi võrkpallis tuli meistriks korp! I n d l a nais-kond. A klassis kujunes järjestus järgmiseks: 1) korp! I n d l a, 2) O r g a n i s e e r u m a t u d, 3) korp! F i l i a e P a t r i a e. B klassi taga-järjed olid järgmised: 1) korp! I n d l a, 2) E N Ü S, 3) korp! A m i c i t i a, 4) korp! F i l i a e P a t r i a e.

Päale pühi toimub veel üks võistlusõhtu, kus selguvad meistrid meeste B klassi korv- ja võrkpallis. *Laupäeval, 21. märtsil toimunud esi-võistluste lõppmänge oli tulnud jäl-gima arvukas tudengite pere.*

Esimesena kohtusid B klassi võrkpalli finaaliid korp! I n d l a ja korp! A m i c i t i a naiskonnad. Geim algab I n d l a ülekaaluga. Seis — 9:1. Amicitia kogub end, võttes jär-rele — 9:6. Edasi kindlustab I n d l a omale võidu 14:7 ja 15:7. Teine geim on palju tasavägisem. A m i c i t i a asub juhtima — 4:0. I n d l a vii-gistab. I n d l a juhib kuni 8:5, siis Amicitia viigistab. Mängu lõppmi-nutid on pinevad ja ainult parema koosmänguga suudab võita I n d l a

ÜLIÖPILASKONNA KÄSIPALLI-VÖISTLUSED.

Järjekordne käsipalli võistlusõhtu, laupäeval, 14. märtsil oli meelitanud kohale rohkearvulise publiku.

Esimesena kohtusid A kl. poolfi-naalis korp! I n d l a ja korp! F i l i a e P a t r i a e naiskonnad. Ilusas mängus tuleb kindlaks võitjaks I n d l a nais-kond tagajärgjega — 2:0, (geimid — 15:9 ja 15:10.)

Järgmisena toimunud võistlus A kl. võrkpallis korp! Fr. E s t i c a ja ÜS R a i m l a vahel lõppes Fr. E s t i c a üllatava võiduga. Esimese geimi võidab Raimla — 15:10, teise geimi võidab Fr. Estica kindlalt — 15:9, kolmandas geimis on võistlus tasavägine, võidab jälle Fr. Estica — 15:13. Fr. Estica parim oli ksv! A s p e, Raimlal — ksv! E l i s t e.

Õhtu viimasena lavastus võistlus EÜS-i ja ÜS Liivika vahel B kl. korvpallis. EÜS tuli võitjaks taga-järgjega — 20:18, poolaeg — 12:8. EÜS jõudis selle mänguga finaali.

Pühapäeval, 15. märtsil jätkusid esi-võistlused. Mängud muutuvad jär-jest huvitavamaks.

Esimeses mängus kohtusid A kl. finaalis korp! I n d l a ja organiseeru-matute naiskonnad. Esimese geimi võidab I n d l a tagajärgjega — 15:7. mäng oli üldiselt loid. Teine geim tuleb samuti I n d l a l e — 15:5. Seega I n d l a võit — 2:0. Orgimatute mäng ei „klappinud“ sugugi. Kuna mõlemil naiskonnal on nüüd üks kaotus, siis tuleb meistri nimele nende vahel uus mäng.

Järgmine mäng kujuneb põnevu-selt enneolematuks. Kohtusid A kl. võrkpallis ÜS Liivika ja korp! Fr. E s t i c a. Esimese geimi võidab L i i v i k a — 15:9. Teine geim algab ta-savägiselt. Liivika juhib 12:9. Jät-kub viigiline mäng. Seisud — 14:14, 15:15, 16:16, 17:17, 18:18, siis Fr. E s t i c a saavutab kaks punkti järjest ja võidab geimi — 20:18 (!). Kol-mandas geimid on mõlemad mees-konnad tunduvalt väsinud. Liivika

KORP! INDLA NAISKOND —
meister naiste A ja B klassi võrk-
pallis.

geimi — 15:13, seega mängu — 2:0. Seega tuli korp! Indla Üliõpilaskonna meistriks B kl. võrkpallis. Võitja naiskond rivistub platsile, kus kehal. kasv. toimk. juhataja ksv! V. Tomingas tervitab ja annab naiskonnale meistri diplomi. Indla meisterskonnale esines järgmises koosseisus: Hel. Tomingas, A. Obst, E. Eiche, H. Saarm, H. Rüssmann ja E. Kapp.

Järgnevalt lavastus õhtu „naelana“ meeste võrkpalli A klassi finaali ÜS Raimla ja ÜS Liivika vahel. Kuna mõlemad meeskonnad on tasavägised ja hääklassilised, kujunes ka võistlus väga pinevaks, olles vast huvitavaimaks käesolevas tsükliks. Esimesel geimil läheb Raimla ksv! Eliste häädte surumistega juhtima — 3:0. Siis Liivikal asub servima ksv! Yllö ja viib seisu — 6:3 Liivika eduks. Raimla mäng läheb „liimist lahti“. Liivika võtab 8:3. Järgneb Raimla „time-out“, kuid seegi ei päästa. Liivika surub 10:3. Raimla ei suuda enam viigistada mängu. Liivika võidab geimi ülisuurelt — 15:3. Teisel geimil läheb asi põnevamaks. Raimla asub juhtima — 5:0. Siis saavutab Liivika ühe punkti. Edasi on seis — 6:1, 7:1. Liivika võtab „time-out“. Raimla saavutab jälle punkti. Edasi mäng muutub tasavägisemaks. Liivika saavutab paar punkti. Siis võtab Raimla kõvasti ette — 13:5. Liivika püüab päästa — 13:6, 13:7. Lõpp kuulub aga Raimlale — 14:8 ja 15:8. Järgneb kolmas ja otsustav

geim. Õhkkond on muutunud tuli-kuumaks. Algul läheb Liivika juhtima — 1:0, kuid Raimla viigistab ja võtab ette kuni — 4:1. Liivikal „time-out“. Raimla suurendab oma edu — 5:2, 5:3 6:3, siis Liivika saavutab viigi — 6:6. Järgneb mängu huvitavam osa, kus heideldakse palli pärast üle veerandtunni. Edasi pääseb Liivika juhtima. Siis meeleheitliku pingutusega viigistab Raimla seisu — 10:10. Raimla juhib — 11:10, viik — 11:11. Kuid nüüd läheb Raimla ksv! Eliste surumistega juhtima — 14:11 ja võidab geimi — 15:13. Seega Raimla võit — 2:1. Kuna nüüd kolmel meeskonnal, korp! Fr. Estical, ÜS Liivikal ja ÜS Raimlal on võrdselt kaotuspunkte, siis meistritiitli selgitamiseks peetakse mainitud meeskondade vahel uus turniir.

Järgneb meeste B kl. korvpalli finaali EÜS-i ja korp! Fr. Estica vahel. Esimene poolaeg on võrdlemisi lahtine ja kombinatsioonivaene. Fr. Estica läheb juba algul juhtima ksv! Kurvitsa õnnestunud visetest ja võidab poolaja — 24:12. Tundub, et uus meister on selgunud. Teine poolaeg aga läheb täiesti EÜS-i tähe all, kes on pannud kaitse omaaegse kuulsuse ksv! Simtmanni. On märgata EÜS-i paremat kokkumängu, mille tulemusena saavutatakse viik — 28:28 ja võit — 36:32. EÜS-i suurimaks korvikütiks oli ksv! Opman 20 punktiga. Fr. Estical — ksv! Aspe — 11 p. Kuna nüüd mõlemad meeskonnal on üks kaotus, tuleb neil finaalis uuesti kohtuda.

Viimasena toimub A kl. võrkpallis kohtumine korp! Fr. Liviensis ja korp! Rotalia vahel. Mäng selgitab A klassist väljalangeja. Fr. Liviensis asub algul juhtima ja võidab poolaja suurelt — 23:8. Teine poolaeg läheb veidi tasavägisemalt, kuid Fr. Liviensise paremus on ilme. Lõppseisuks kujuneb Fr. Liviensise suur võit — 52:26. Üheks väheseks silmapaistvaks mängijaks väljal oli ksv! Püümets (Fr. Liviensis). Selle kaotusega langes Rotalia B klassi.

Pühapäeval, 22. märtsil käsipalli võistlusõhtul selgus kaks üliõpilaskonna meistrit. Publikut oli rohkearvuliselt.

Esimesena kohtusid A klassi võrkpalli finaalis korp! Indla ja organiseerimatu naiskonnad. Mängu algusest peale asus juhtima Indla, võites esimese geimi — 15:4. Teine geim on veidi tasavägisem, kuid siiski Indla ülekaaluga. Lõpptagajärjeks on Indla võit — 2:0, (geimid — 15:4 ja 15:12). Seega kindlustas korp! Indla

omale senise meistritiitli. Indla naiskond esines järgmises koosseisus: E. Mälvivere, E. Soosaar, L. Weckram, A. Tomingas, N. Gavrilov ja J. Martson.

Järgmiseks kohtusid meeste B klassi võrkpalli finaalis EÜS ja korp! Fr. Liviensis. Esimese geimi võidab Fr. Liviensis — 15:12. Teine geim on tasavägine. EÜS satub hoogu ja võidab geimi — 15:10. Kolmandas geimis on EÜS-i paremus ilme. EÜS võidab geimi — 15:7 ja mängu — 2:1. Kuna mõlemal meeskonnal on nüüd võrdselt kaotuspunkte, siis toimub meistri nimele uus kohtumine.

Viimane mäng toimus meeste B klassi korvpalli finaalis. Kohtusid vanad rivaalid ÜS Liivika ja EÜS Põhjala. Mängu algul Põhjala asub vedama — 6:0. Siis Liivika suudab viigistada seisu ja poolaja vileks saavutab eduseisu — 20:15. Teisel poolajal on Liivika paremus selgelt nähtav. Liivika võidab mängu — 35:16, tulles seega Üliõpilaskonna meistriks A meisterskonnale esines järgmises klassi korvpallis. Liivika koosseisus: A. Ojari, A. Nugis, B. Tiedt, J. Netliv, E. Linsi, H. Joosti ja J. Rebane.

Hg.

ÜL-I PINGPONGI JA BRIDŽI VÕISTLUSED.

Üliõpilasseltside Liidu esivõistluste sarjas toimusid ping-pongi võistlused pühapäeval, 15. märtsil NMKÜ ruumes, Osa võitsid ÜS Liivika, EÜS Põhjala ja EÜS Ühendus, kuna ÜS Raimla loobus osa võtmast. Iga organisatsioon oli esindatud kolme mängijaga.

Võistlused lõppesid Liivika võiduga. Tagajärjed kujunesid järgmiselt: Liivika võitis Põhjalat — 7:2 ja Ühendust — 9:0, saavutades sellega 16 punkti. Põhjala võitis Ühendust — 7:2, saavutades — 9 punkti. Ühendusel oli — 2 punkti. Liivika meeskond esines järgmises koosseisus: internatsionaal G. Sillam, R. Ilves ja H. Joosti.

Liivika võitis ÜL-i rändauhinna, laukella.

ÜL-i bridži võistlus toimus reedel, 20. märtsil EÜS Põhjala ruumes. Osa võtsid EÜS Põhjala ja ÜS Liivika nelja liikmelised meeskonnad.

Võistlus lõppes Põhjala võiduga. Põhjala tuli ÜL-i meistriks järgmises koosseisus: N. Jallajas, L. Oras, L. Norvit ja A. Rebane.

Põhjala võitis jäädavalt ÜL-i auhinna, nahast kaartide kasti.

14. EDUSTUSE 10. KOOSOLEK, 10. MÄRTSIL 1936.

Koos: 25 edustuse liiget. Koosolek algab kell 20.50. Juhatab üliõpilaskonna esimees I. Tõnisson ja abiesimees Päril. Protokollib abisekretär ksv. A. Kippar. Päevakord kinnitatakse juhatus poolt esitatud kujul järgmiselt: 1) protokoll kinnitamine, 2) juhatus otsuste kinnitamine, 3) aruandeid, 4) tervishoiutoimkonna kokukord, 5) Eesti haritlaskonna organiseerimise algatamise küsimus, 6) läbirääkimisi.

1.

Eelmise koosoleku protokoll kinnitatakse mõne vähema parandusega.

2.

Kinnitatakse juhatus otsused: Üliõpilaskonna esindajate määramise kohta õpperahast vabastamise komisjonidesse, abijõu palkamise kohta inventariraamatute korraldamiseks; üliõpilasmaja väljaehitamise eeltööde kulude katteks kr. 50.— väljamaksmise asjus; üliõpilaskonna juhatus otsus, soovitada valimistoimkonnale kasutada üliõpilaskonna põhimäärustes § 47 ette nähtud võimalust, et kõigil valijail oleks arusaamatuste ärahoidmiseks soovitatav kaasa võtta pildiga varustatud isikuttõendav dokument. Edustuse liikmetele, kes koosolekuilt 2—3 korda puudunud, hoiatuse saatmise otsus.

3.

Ilma sõnavõtuta kinnitatakse üliõpilaskonna 1935. a. 1. detsembri balli rahaline aruanne. Aruanne näitab tulusid 739,05 krooni, kulusid 586,61 krooni, — seega ülejääk 152,44 krooni.

4.

Võetakse vastu „Üliõpilaskonna tervishoiu toimkonna kokukord“.

Kuna „Üliõpilaskonna tervishoiu toimkonna põhikiri“, mis edustuse poolt varem vastu võetud, Ülikooli Valitsuse poolt juriidilistel põhjustel kinnitamist ei leidnud, siis üliõpilaskonna juhatus esitas nimetatud korra vastavate parandustega

kodukorrana Edustusele vastuvõtmiseks.

5.

Üliõpilaskonna esimees I. Tõnisson kannab edustusele ette juhatus otsuse Eesti haritlaskonna organiseerimise algatamiseks. Otsus kõlab järgmiselt: Üliõpilaskonna edustus peab soovitavaks koondada kõiki ülikooli lõpetanud eestlasi seks, et kaotades asjatuid pinevusi Eesti haritlaskonnas, rakendada seda edukamalt ühiste rahvuslike ülesannete täitmisele ja E. V. Tartu Ülikooli ja tema üliõpilaskonna vaimsele, kõlblisele ja majanduslikule toetamisele.

Üliõpilaskonna edustus otsustab selles asjas pöörduda vastava üleskutsega E. V. Tartu Ülikooli Valitsuse ja kõikide Eesti üliõpilasühingute vilistlaskogude ja nende liitude poole, tehes ettepaneku, küsimuse ligemaks arutamiseks koguneda 8. märtsil s. a. kl. 20.00 üliõpilasmajja Tartus. Ettepaneku poolt antakse 19 häält. 6 edustuse liiget jäävad erapooletuks.

6.

Edustuse liikme ksv! Jürise poolt on esitatud kirjalikult järgmised küsimused:

1. Kas on olnud üliõpilaskonna juhatuses kõne all propagandatalituse algatusel riiklik selgitustöö seoses traditsioonilise kõnelenu korraldamisega.

2. Kui see küsimus oli kõne all, millisele seisukohale asus juhatus selles küsimuses.

3. Kui juhatus ei ole seisukohta võtnud — nii nagu eelmisel edustuse koosolekul üliõpilaskonna abiesimees tõendas, — siis millistel põhjustel ja kaalutlustel?

4. Kas oli üliõpilaskonna esimehel selles suhtes suusõnalisi läbirääkimisi propagandatalitusega, ja kui oli, siis milliseid?

Vastused küsimustele kannab juhatus poolt esimees I. Tõnisson ette:

Vastuseks pkt. 1.-le — seoses traditsioonilise kõnelenu korralda-

misega on olnud juhatuses kõne all riikliku selgitustöö küsimus.

Vastuseks pkt. 2.-le — Juhatus otsus 28. jaanuarist s. a. pkt. 5 all sisaldab järgmist: Otsustatakse korraldada üliõpilaskondlik kõnelend vabariigi aastapäeva puhul teemadel: 1) Eestlane vabade rahvaste peres, 2) Eesti haridus ja Eesti raaamat, 3) Meie majanduse tõusu tee. Otsustatakse pöörduda vabariigi valitsuse poole palvega, võimaldada kõnelejaile priisõit raudteel.“

Juhatus otsus 15. veebruarist s. a. punkt 1. all on järgmine: „Kuna ametlikult teatavaks on tehtud üliõpilaskonnale, et tal pole võimalik saada kõnelenu korraldamiseks kõnelejaile prii raudteesõitu, siis otsustatakse üliõpilaskonna traditsiooniline kõnelend käesoleval aastal jätta korraldamata, teatades sellest organisatsioonidele.“

Vastus pkt. 3.-le — Ksv! Jürisel selle küsimuse esitamisel on olnud väär-arusaamine.

Vastuseks pkt. 4.-le — Jaanuari keskpaigu oli eraviisilisi suulisi läbirääkimisi propagandatalituses härra Kaarlimäega.

Järgnevatel pikkadel ja ajuti ägedaks muutuvatel läbirääkimistel juhatab koosolekut abiesimees ksv! Päril. Läbirääkimiste avamist nõuab ksv! Jüris, kusjuures ta teeb ettepaneku: „Silmas pidades üliõpilaskonnale tehtud avalikke etteheiteid teatud ükskõiksuse kohta rahvuslikes ja riiklikes küsimusi, avaldab edustus kahetsust, et ära jäi üliõpilaskonna osavõtt riiklikust selgitustööst ja isegi iga-aastane traditsiooniline kõnelend, ja et juhatus, kui ta ise asja otstarbekalt korraldada ei suutnud, siis seda takistavaist põhjustest edustust ega avalikkust tarvilikult ei informeerinud.“

Pärast läbirääkimisi, kus sõna võtavad juhatus ja edustuse liikmed, kes mitmekülgset selgitavat kõnelenu äräjätmise ja rahvusliku selgitustöö korraldamise küsimusi, pannakse Jürise ettepanek hääletamisele. Poolt loetakse ainult Jürise enda hääl, vastuhääli 18. Seega ettepanek tagasi lükatud.

Ksv! Laja ettepanekul tehakse koosolekule 5-minutiline vaheaeg, mille peale koosolek jätkub kell 20.35, kusjuures ksv! Laja kannab ette üliõpilasseltside rühma nimel erakorralise teadaande.

„Üliõpilasseltside rühm avaldab hukkamõistmist edustuse liikme A. Jürise katsete üle üliõpilaskonda põhjendamatu diskrediteerida.“

Läbirääkimiste all käsitletakse veel paar pisiküsimust, ja koosolek lõpeb kell 22.45.

Poola üliõpilaselust

AKADEEMILINE MEREÜHING.

Poola on alles 18 aastat mere-riik, kuna, kui seda nõnda võib öelda, mere mõte selle lühikese ajaga veel üpris vähe on laiematesse rahvahulkadesse suutnud tungida, siis on siin Poola üliõpilased enesetele leidnud lausa töövälja. Jõukohaselt püütakse äratada teadlikkust mere tähtsuse kohta Poolale kui riigile ja püütakse kõigi abinõudega seda teadlikkust edendada.

Sel otstarbel on tekkinud akadeemiline mereühing, mille ülesandeks on, nagu seda lühidalt ühingu kavaaastane esimees Jan Grzywaczski väljendab — mere idee ja Poola kui mereriigi olemasolu õigustuse propageerimine. Ei ole sugugi huvitusega ka meie „Üliõpilastele“ veergudel pilku heita selle omapärase organisatsiooni sihtidele ja tegevusele. Selleks leiame materjali Poola rahvusvahelise lähendamise akadeemilise ühingu (Liiga) viimasest bülletäänist.

Ideelite sihtide kõrval on Poola akadeemilisel mereühingul ka sportlikud sihid. Ollakse teadlik, et spordi juures arenduvad enesevalitsemise, solidaarsus, seltsimehlikkus ja distsipliin; kõik need omadused, millised meresõidul ilmingimata vajalikud. Kõik noored, kes nimetatud ühingu koolitatud, ja seega enam kui kord merega ühendusse viidud, lähevad hiljem rahva sekka kui kõige soojemad mere austajad, kes jutustavad merest, tema ilust ja tähendusest Poolale vaimustusega. Ja nõnda kasvab armastus mere vastu ja teadvus tema väärtusest. Sarnaste ülesannete kõrval õpivad aga akadeemilise mereühingu liikmed (AZM) asumaade küsimusi Poola seisukohalt, tutvuvad rahvusvahelise kaubandusega ja välispoolakate eluga mitmesugustes riikides.

Sportlisel alal töötatakse talvel innukalt meeskondade viisi. Seminarides sünnib teaduslik töö. Kõigi ringkondade liikmed (AZM-il on 7 ringkonda) — Varssavi, Vilno, Poznan, Krakov, Lvov, Lublin ja Danzig — kõigis akadeemilistes keskustes teevad läbi teatud teoreetilise kursuse, kus käsitletakse laevasõidu küsimusi, laevade konstruktsioone ja muid, ühe sõnaga kõiki me-

resaladusi. Suvel minnakse välja, et teoreetilisi teadmisi rakendada tõelikkusesse. Iga aasta juuli ja augustikuus harjutavad siis ulgumerel ja teostavad pikki sõite. Möödunud aastal võttis laagrist osa 320 noormeest. AZM-il on oma laevade park. Ühingu kuulu 4 suurt jahti, millised on pikemateks reisudeks. Iga jaht võtab pardale kümme meest. Jahtidega võetakse õppesõite ette Läänemere sadamatesse, Stokholmi, Kalmari, Malmösse, Visbyse jne. Edasi on ühingu kolm sõude- ja purjepaati. „Noorte merkarude“ aktiivne tegutsemine ei lõpe kaugeltki suvihooajaga. Talvel tegutsetakse jääpurjekatega. Juba kahel aastal on korraldatud Naroczi järvel selle spordiala harrastajatele

kursusi. Laagris oli kasutada 8 jääpurjekat, kuid osavõtjate arv oli neljakümnega piiratud.

Poola mereühingul on oma hääle kandja, milline ilmutab eriartikleid, ja mitte harva ka luulet merest.

TOETUST ÕPPEKIRJANDUDSE HANKIMISEL.

Poola haridusminister prof. dr. V. Swietoslawski üleskutsele — Poola akadeemilisele noorusele abistamise korraldamiseks ja vastukajaks peeti Varssavis Poola suuremate kirjastusühisuste ja raamatukaupluste esindajate koosolek. Pärast seda kui koosolijad ära olid kuulunud ettekanded Poola akadeemilise nooruse materjaalsest olukorrast ja hädalikkudest vajadustest, seletasid kirjastajate ja raamatukaupluste esindajad, et Poola kirjastused ja raamatuärid on valmis üliõpilastele annetustega akadeemilistest õpperaamatute kirjastustest abiks tulema.

Ühes teaduslikkude kirjastusassistide poolt üliõpilastele antud annetustega saavad üliõpilased vajalikkude õpperaamatute nõol toetust, mida võib arvestada rahaliselt 170.000-le zlotile.

Rahvahäälituse selgitustöö Akadeemilise Kõnekomitee tegevusest

Möödunud rahvahäälitus kui rahvuslik suursündmus leidis elavat vastukaja ka väga paljude üliõpilaste hulgas. Et aga üliõpilaskonna ametlik esindus ja juhatuse ei organiseerind akadeemiliste kodanike aktiivset osavõttu rahvahäälituse selgitustööst, ja et terve rida üliõpilasorge ja organiseerimatuid üliõpilasi tahtis rakendada selleks rahvuslikuks ülesandeks, siis organiseeriti Riikliku Propagandatähtsuse kaasabil vastav keskus, n. n. Akadeemiline Rahvahäälituse Selgitustöö Kõnekomitee, mille tegevust juhtisid kohapealsed üliõpilased. Komitee bürooruumid olid üliõpilaskonna juhatuse nõusolekul üliõpilasmajas. Muidu aga töötas kõnekomitee täitsa iseseisvalt.

Kõnekomitee algas oma tegevust juba jaanuari lõpul ja see kestis kuni rahvahäälituse teostumiseni. Kõnelejaiks olid peamiselt vanemad ja kogeenunud üliõpilased, kes olid veendunud rahvahäälituse poolthäälitajad. Neile korraldati kolm instrueerimiskoosolekut, kus esines kohalikke ja

Riikliku Propagandatähtsuse jöude. Kõnelemas käidi pühapäeviti, kuid ka nädala sees. Tähtsamaiks kõneajadeks olid 9., 16. ja 22.—24. veebruaripäevad. Kõnelemas käidi igal pool üle riigi; kõige rohkem Võru-, Petseri-, Tartu-, Viru-, Harju- ja Läänemaal. Pea-tegevusalaks oli maa, alevid ja väiksemad linnad. Rahvahäälituse selgitustööst Tartus osa ei võetud. 23. ja 24. veebr. oli väljas ka hulk usuteadlasi jutlusi pidamas ja mõningaid soliste. Vabariigi aastapäeval täideti ka puht-isamaaliste aktuskõnede ülesanded.

Kokku käis kõnelemas 88 üliõpilast 124 esinemisega, millest 16 olid vaimulikud jutlused ja 3 soolo-ettekannet. Organisatsioonide järgi oli kõnekomitee tegevusest osavõtjaid järgmiselt: Eesti Üliõpilaste Selts 9, EÜS Põhjala 7, korp. Rotalia 7, korp. Ugala 7, EÜS. Veljesto 7, ÜS Raimla 6, korp. Fr. Estica 5, ÜS Liivika 4, korp. Revelia 4, korp. Fr. Tartuensis 1, ÜS. Valvila 1, ÜS. Ühendus 1 bela 2, korp. Harjola 1, ENÜS Ilma-

AKADEEMILISI TEATEID

ÜLIKOOLI LÕPETASID.

Usuteaduskonnas Jaan Rebane; õigusteaduskonnas Richard Pallosson, Herman Tuberg ja Oskar Meoma; majanduse osakonnas Johannes Sikkar (c. l.) ja Helene Virkhaus; filosoofia teaduskonnas Liidia Erikson (c. l.), Hermann Fischer, Stella Porkmann; mat.-loodusteaduskonnas Ervin Püss (c. l.).

UUS DOKTOR.

Dr. med. Ilo Sibul.

Arstiteaduse doktori astmes kinnitati Ilo Sibul, kes kaitses väitekirja 7. III 36 (doktoritöö „Histamiini suhtumisest kopsu“).

tar 1, korp. Sakala 1, korp. Livien-
sis 1, Ük. Valvila 1, ÜS. Ühendus 1
ja organiseerimatuid ning neid, kelle
organiseerimine on jäänd märkimata
— 17.

Osavõtt koosolekuist, kus Kõne-
komitee kõnelejad esinesid, oli olnud
rohkearvuline, enamikus tuli publikut
arvestada sadu, mõnikord koguni üle
viiesaja. J. K.

7. märtsil kaitses ü. s. „Raimla“
vilistlasperest, füsioloogia instituudi
vanem assistent dr. Ilo Sibul üli-
kooli aulas arstiteaduskonna pidulik-
kul promotsioonikoosolekul oma
väitekirja „Histamiini suhtumisest
kopsu“ doctor medicinae astme
omandamiseks. Promovent tunnustati
dr. med. teadusliku kraadi vääriliseks.

Ametlikkudeks oponentideks teaduskonna poolt olid prof. dr. med. V. Vadi, dots. dr. med. M. Tiitso ja prof. dr. med. G. Barkan.

Promotsioonikoosolekut juhatas arstiteaduskonna dekaan prof. K. Schlossmann,

Ilo Sibul on sündinud 10. veebr. 1908. a. Tartus, kus ta isa Karl Sibul oli sel ajal arstiteaduse üliõpilane. Hiljem sai J. Sibula kodukohaks Tallinn, kuhu isa asus tegevusse tegeliku arstina. Keskkariduse sai Tallinna reaalkoolis, mille lõpetas 1926. a. kevadel ja astus sama aasta sügisel Tartu ülikooli õppima arstiteadust. Lõpetas ülikooli 1932. a. Kirjutas üliõpilaspõlves auhinnatööd „Näärme rakkude paljunemine“ ja „Gaasiaine-vahetus kopsutuberkuuloosi haigeil“.

Juba üliõpilasena töötas sub-assistentina 2. sisehaiguste kliiniku juures ja hiljem assistendi kohustetähtjana füsioloogia instituudis, saades seal 1932. a. nooremaks ja 1934. a. vanemaks assistendiks, millisel kohal töötab praegugi. „Roche'i“ stipendiaadina töötas 1934.—35. aastavahemikus ligi aasta Lausanne'i ülikooli füsioloogia instituudis, uuri-
des histamiiniküsimust, milliste uuringute tulemusena valmis tal ka doktoriväitekirja. Peale väitekirja tal on ilmunud teaduslikke töid „Eesti Arstis“ ja Pflügers Arstiv'is“.

UUSI MAGISTREID.

Mag. rer. for. astme omandas Kaarel Saalv (magistritöö: „Ajauurimusi meie okaspuu metsade ülestöötamisel“).

Usuteaduse magistri diplomi omandas Kristjan Valdma (magistritöö „Põltsamaa kihelkonna ajalugu“).

Mag. sc. math. astme omandas Rolf Aavakivi (magistritöö „Hõbeda ja kaaliumi sulami γ — faasi liitvõre parameetrid“).

KINNITATI.

Diploomitud edasiõppijaks, peaaonega finantsõigus, kinnitati Boris Tiedt.

Edasi kinnitati ametisse: naistekliiniku noor. ass. A. Tamms; Metõbsi abiassistent L. Prants, zoologia inst. abiassistent J. Lepiksaar, Tähetorni aj. abij. R. Põder, abijõud tehnikateaduskonnas E. Soonvald ja J. Jõul.

Diploomitud edasiõppijaks tsiiviilõiguse alal kinnitati hra Teodor Reinhold.

Edasi kinnitati ametisse kunsti-
ajaloo kab. abij. mag. V. Vaga; Klass. muinasteaduse instituudi abij. mag. E. Roos; Tegelikude majandusteaduste seminari raamatukogu korraldaja M. Kont.

Teedehituse kabineti vanemaks assistendiks kinnitati dipl. ins. Elmar Kikerpill.

VABASTATI.

Vabastati ametist omal soovil loomaarstiteaduskonna haavakliiniku noor. ass. A. Müllö.

EDUSTUSE VALIMINE KINNITATI.

Ülikooli Valitsus kinnitas Üliõpilaskonna XV Edustuse valimiste tagajärjed ja isikliku koosseisu.

412 ÜLIÕPILAST EKSMATRIKULEERITI.

Õppemaksu maksmise tähtaegade möödumisel on osutunud, et õppemaksu ei ole tasunud 412 üliõpilast, kes Ülikooli Valitsuse otsusel eksmatrikuleeriti. Eksmatrikuleeritavate arv on väiksem, kui tavaliselt viimaste semestrite kestel. Nimestikku jääb üliõpilasi üle 3200, mis vastab eelmise poolaasta üliõpilaste arvule.

MUID KORRALDUSI.

Arstiteaduskond on asunud hamba-
haiguste dotsentuuri täitmisele, arvates 21. märtsist s. a.

Põllumajandusteaduskonna suvisele välispraktikale minejatele üliõpilastele lõpevad loengud ja praktilised tööd 24. apr. s. a. ja eksamid neile peetakse 25.—29. apr.

Akadeemilisele perele soovitan

kevadiseks hooajaks

kodu- ja välismaa parimatest vabrikutest

naister. mantli-, kostüümi- ja kleidiriideid

meester. palitu-, ülikonna- ja püksiriideid

Täielikum ladu valmisriietest

Tellimised täidetakse

I-järgu juurelõikajate ja parimate meistrite poolt äri täielikul vastutusel. Hinnad ja valik väljaspool võistlust.

Karl Abeli

riide ja valmisriiete suuräri

Tartus, Kaubahoov 34-35. Telefon 8-19

Pühadeks

TUNTUD HEADUSES

saia,
küpsiseid,
kooke,
torte

soovitab

V. Kuusloo

Pagariäri Tartus, Riia 83
Telefon 9-54

Ilmusid 1936. a. kevade uudisteosed:

PEET VALLAK:

Epp Pillarpardi Punjaba Potitehas.

Novell, II trükk. Kaas ja illustratsioonid — originaal puulõiked A. LAIGOLT. Hind broš. kr. 1.25, köites paremal paberil kr. 2.—, iluköites kr. 2.75.

Kes armastab head ja võltsimatut huumorit ning groteski ainevalikut, sellele ei leidu paremat raamatut kui „Epp Pillarpardi Punjaba Potitehas“.

Teos on premeeritud RA autasuga ja võetud eriti parimate raamatute valimikku.

R. ROHT:

Verioja mõis.

Romaan. Hind broš. kr. 3.50, köites paremal paberil kr. 4.25, iluköites kr. 5.—

Selles romaanis kujutatakse mõisniku eemalejäämist rahvast, kahe klassi ja rassi vahel asuvat sügavat kuristikku, millele ei suuda ega taha silda ehitada sama mõisnikuseisus isegi oma paremate esindajate isikus ja mis viib mõisa ning mõisniku hävimisele, rahva aga võidule — oma maa õigeks ja õigustatud peremeheks.

Ilmuvad veel enne pühi:

ENN KIPPEL:

Suure nutu ajal I osa.

Enn Kippel'i uus romaan käsitleb Vene-Liivi sõda 16. sajandil, millal suured naabrid — rootslased ja venelased purelesid meie maalapi pärast. Kogu romaan on algusest lõpuni täis omapära, mitmekesiseid tüüpe ja eksootikat.

HELMI MÄELO:

Teras.

Romaan. Selle ainestik juhiv meid tagasi 1910.—1924. aastate vahemikku, kasutades peamise alana Eesti Noorsoo Kasvatuse Seltsi tütarlaste gümnaasiumi elu P. Põllu direktoriks oleku ajal.

O.-Ü. „Noor-Eesti Kirjastus“

Raamatukauplus Tartus, Rüütli 11.

Läänemeremaade hüdroloogide konverentsile Helsingis juunikuul s. a. sõidab ülikooli esindajana prof. K. Kirde.

HSM lubas ülikooli esitisel jätta veel üheks aastaks vakantseks loomaraaditeaduskonna anatoomia, embrüoloogia, histoloogია ja võrdleva anatoomia professuuri.

PRANTSUSE VALITSUSE KINGITUS ÜLIKOOLILE.

Prantsuse Valitsus on oma saadiku kaudu Tartu Ülikoolile anetanud väljaannete sarja, milles on ära trükitud dokumente Maailmasõja eelajaloost.

UUSI ÜLIÖPILASSPORTLASE ASK-I.

Akadeemiline Spordiklubi näib kujunevat tõsiseks üliõpilassportlaste keskkondiseks. Käesoleva keergejõustiku-hooaja alul on klubisse astunud muude hulgas Eesti mitmekülgsem keergejõustiklane H. Kobin ja parem teivashüppaja K. Kask. Üliõpilastena kuulub neist esimene EÜS-i, teine korp! Rotalia perre.

AKADEEMILINE MEESKOOR PÕHJA -EESTIS.

26.—29. märtsini viibis Akadeemiline Meeskoor kontsertringreisil Põhja-Eestis. Koor andis kontserte Rakveres, Vaivara rahvamajas, Narvas ja Kohtla-Järvel. Solistidena esinesid Evald Turgan ja Villem Tiltling. Koori juhatas helilooja R. Ritsing. Koori kontsertreis õnnestus kõigiti hästi ja koor sai kõikjal sooja vastuvõtu osaliseks. Akadeemiline Meeskoor kavatseb aprilli lõpul esineda ülikooli aulas kevadsemestri kontserdiga, kus esineb ringreisi kavaga muudetud kujul.

ÕHTU L. SUBURGI ABIRAHA HEAKS.

Tartu Kaitsemaleva ruumides korraldas 22. märtsil kehvemate naisüliõpilaste abistamiseks Tartu

Ülikooli juures loodud Lilli Suburgi nimeline abiraha toimkond peoõhtu. Õhtul kanti ette üliõpilaste poolt Shaw'i 5-vaatuslik näidend „Pygmalion“, L. Suburgi nimelise abiraha toimkonda kuuluvad Eesti Naisüliõpilaste Seltsi, ENÜS „Ilmatari“ ja korp! Filiae Patriae esindajad.

ÜLIÖPILASKOGU „VALVILA“ LIKVIDEERUB.

Nagu kuulda, likvideerib üliõpilaskogu „Valvila“ oma tegevuse. Ajalehe teadetes tuuakse likvideerimispõhjuseks ette liikmete vähesus ja vilunud juhtide puudus.

Üliõpilaskogu „Valvila“ likvideerimisega on ühtlasi täielikult lõpp meie üliõpilaskonnas 1925. ja 1926. a. võrdlemisi elavalt tegutsenud omapärasel organiseerumismvormil. Olgu nimetatud, et üliõpilaskogudega taheti saavutada Tartu üliõpilaskonnas Soome osakondade taolisi üliõpilasorganisatsioone. Esimeseks üliõpilaskoguks oli Pärnumaa üliõpilaste kogu, milline registreeriti 1922. aastal. Pärnumaa kogule järgnesid Võrumaa, Valgamaa ja Viljandimaa üliõpilaskogud, Virumaa üliõpilaskogu, ja 1923. a. kevadel veel Järvamaa ja Läänemaa üliõpilaskogu. Vähe aega teotses ka Harjumaa üliõpilaskogu, mis aga osutus elujõuetuks ja likvideerus ruttu. Üliõpilaskogude liikumises tekkisid 1927. a. alates vapustavad uuendamised ja ümberkorraldamised, mille tagajärjel nad kiratsema jäid ja lõpuks üksteise järele likvideeruma hakkasid. Viimaseid, nagu nimetatud, oli üliõpilaskogu „Valvila“, milline tekkis 1929. a. kevadel Valgamaa ja Viljandi üliõpilaskogude liitudes.

TALLINNA LINNA STIPENDIUM.

Tallinna linna stipendium Tartu Ülikooli 300-da aastapäeva mälestamiseks on vabanenud, arvates 1. märtsist s. a. Ülikooli Valitsus ot-

sustas stipendiumi välja kuulutada. Määruste järgi määrab stipendiumi Tartu Ülikooli Valitsus Tallinna linnavalitsuse kinnitamisel kas ülikooli lõpetanud isikule, kes ülikooli juures valmistub teadusliku kutse vastu, mitte rohkem kui kolmeks aastaks või viimase õppeaasta üliõpilasele, kes ilmub silmapaistvat andekust ja järjekindlat edasijõudmist. Stipendiumi soovijad peavad olema E. V. kodanikud; eesõigus on varanduslikult kehvemal Tallinna elanikul (muudel võrdsel tingimustel).

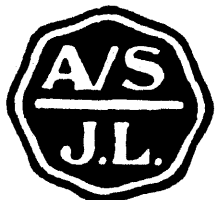
Stipendiumi suurus oli viimasel aastal kr. 81.—kuus. Sooviavaldused tulid esitada Ülikooli Valitsusele hiljemalt 17. märtsil.

PROF. A. PRIDIK †

28. veebr. suri Tartus prof. emer. dr. phil. Aleksander Pridik 72 aasta vanuses.

Prof. emer. dr. phil. Heinrich Aleksander Pridik sündis 5. veebr. 1864 a. Tallinnas Sai keskhariduse Eestimaa kubermangu gümnaasiumis, õppis 1882.—1887. a. Tartu ülikoolis klassilist filoloogiat, antiikajalugu ja kunstiajalugu ning 1888.—89. a. Berliini ülikoolis greeka ja idamaade kunstiajalugu. Oli 1892.—1904. a. vana ajaloo dotsendiks Tartu ülikoolis, 1904.—1915. a. klassilise kunsti professoriks Warssavi ülikoolis ja 1915.—20. a. sama õppetooli professoriks Rostovi ülikoolis, kuhu ewakueeriti sõjalaude tõttu Varssavi ülikool. 1920. a. valiti Tartu ülikooli vana ajaloo dotsendiks, millisel kohal püsis kuni 1931. a., mil läks puhkepalgale, kuid ülesandel pidas loenguid kuni viimase ajani. Rahvuselt oli prof. A. Pridik sakslane ja pidas ka loenguid kuni viimase ajani saksa keeles.

Kadunu maeti Jaani koguduse kalmistule. Ülikooli ja filosoofia teaduskonna esindajana asetas pärja dekaan prof. P. Haliste. Üliõpilaskonna poolt asetas pärja üliõpilaskonna esimees J. Tõnisson. Pärj asetati veel hauale Chargierteni Conventi ja endiste õpilaste poolt.

„REGINA“

Eau de Cologne • Lõhnaõli
Puuder • Kreemid • Küünelakk
on kõrge kvaliteediga!

A-S.

Prov. J. LILL

TARTU

AK. HÕIMUKLUBI UUS ESIMEES MAG. E. LAID.

31. märtsil erakorralisel peakoosolekul sai Akadeemiline Hõimuklubi omale uue juhataja, ajapuudusel lahkunud prof. J. Uluotsa asemele. Erakorralisel peakoosolekul, mis oli teiskordselt kokku kutsutud, esines ksv! G. Must kõnega pisimuljetest Budapesti üliõpilaselust. Klubi juhatus andis informatsiooni 20. märtsil peetud hõimuesinduse koosolekust. Valimiste päevakorrapunkti all valiti Akadeemilise Hõimuklubi uueks esimeheks mag. Erik Laid. Juhatusel liikmekandidaateks valiti ksv! Erik Suurvälgi (EÜS), Eugenie Maim (Filiae Patriae) ja Veera Kalle (Lembela).

Eesti-Soome Hõimuvahekordade küsimuses võeti koosolekul vastu järgmisesisuline resolutsioon: „Arutanud Eesti-Soome hõimuvahekorda Tartu Akadeemilise Hõimuklubi peakoosolek leiab vajaliku olevat, et Akadeemiline Hõimuklubi jätkaks oma tegevust suunas, mida Eesti poolt seni on taotletud, ning mis eeldab vastastikkust usaldust ja hindamist tihedas kultuurilises koostöös, kummagi vennasmaa iseseisva elukorralduse respektierimist ning

hoidumist päevapolitiliste eesmärkide segamisest hõimuliikumisse.

ÕPETAJAAMETI KANDIDAATE

Haridusministeeriumi kutsekomisjoni ees õiendasid kesk- ja kutsekooliõpetaja kutseksamid ning saavad õiguse õpetada gümnaasiumides, kesk- ja kutsekoolides järgmisi aineid: Valter Maurach ja Eliisabet Daniel ajalugu ja saksa keelt, Olga Kampus ja Helene Vau (sünd. Bachmann) eesti keelt ja kirjandust ning pedagoogikat ühes filosoofiaga, Elsa Reim (sünd. Hõlpus) eesti keelt ja kirjandust, Elmar Anton ajalugu ja pedagoogikat ühes filosoofiaga, Kirill Vaga loodusteadust ühes maateadusega, Johannes Sumberg, Heino Väljaots, Harry Põderon ja Gottfried Taubel põllumajanduslikke aineid.

Kõik need õpetaja-ameti kandidaadid on lõpetanud varem Tartu ülikoolis oma ainele vastava teaduskonna ja on saanud pedagoogilise ettevalmistuse ülikooli juures asuvas didaktilis-metoodilises seminaris.

KESKISUOMALAINEN OSAKUNTA 5. AASTAPÄEVAL.

Korp. Frat. Livienisega sõprus-

lepingus olev Keskiuomalainen Osakunta Helsingis pühitses 7. ja 8. märtsil oma 5. aastapäeva. Sel puhul korraldatavaist pidustusist võtsid osa ka korp. Frat. Livienisega kaastõitlejad E. Elman ja J. Koort. Soome üliõpilased on oma aastapäevapidustustel pühendanud Eestile ja headele hõimusuhetele erilist tähelepanu. Aastapäeva aktus on kujunenud meeleolukaks hõimuaktuseks. Aktusest võttis osa Helsingi ülikooli rektor prof. K. Brotherusoga eesotsas rida teisi õppejõude.

Hõimutöö edasise korraldamise kohta võeti aktusel vastu muuseas otsus, mille järele mõlemad sõpruslepinglased tahavad aidata kaasa hõimusuhete juhtimiseks normaalsele radadele. Sõpruslepinglaste koostöö peab jääma neile alustele, mis nähtud ette lepingus. Segamine hõimumaasise- ja poliitilisesse ellu on hukkamõistetav.

Aktuse lõpul vahetasid sõpruslepinglased vastastikku mõlema organisatsiooni vappe.

AK. MEESKOORI TEGEVUSEST

Akadeemiline Meeskoor on asunud oma 25-aastase tegevuse juubeli ettevalmistamisele. Kuna kooris, milline asutati maestro Juhan Simmi

„Kuld Lõvi“

Gustav-Adolfi t. 6, telef. 5-12.

*

*Mugavam lõunastamise ja
kaasviibimise kaht.*

*

M U U S I K A.

„Üliõpilasleht“

Toimetus ja talitus

Üliõpilasmajas III korral on avatud teisipäeval ja laupäeval kella 15—16

Adr.: Üliõpilasmajas, Tartu; tel. 2-91

Aasta tellim. — kr. 3. — ja 1/2 a. — kr. 1.50.
Välismaale: aastas kr. 5. — ja 1/2 a. — kr. 2.50

Saadaval 1914, 1915, 1916, 1920—35 aastakäigud ja üksiknumbrid.

Varemaid aastakäike müüakse
30% hinnaalandusega.

poolt 1911. ja 1912. a. vahetusel, on laulnud käesoleva ajani mitusada meeslauljat, kes ülikooli lõpetamise järele on laiali valgunud üle kodumaa, siis on koor esijoones asunud oma vilistlaskogu loomisele. Vilistlaskogu asutamise küsimuse algatasid Tartus viibivad koorivilistlased, kuna põhimõttelisi nõusolekuid selleks on andnud ka hulk väljaspool Tartut olevaid koori endisi lauljaid-vilistlasi.

Akad. Meeskoori uude juhatusse kuuluvad: H. Pärn — esimees; J. Põldmäe — abiesimees; dr. A. Kipper ja V. Polli — kirjatoimetajatenä; J. Arike — laekur; J. Ekbaum — majandaja; ja A. Sumberg — arhivaar. Revisjoni komisjoni valiti dr. phil. nat. A. Tudeberg, A. Trefner ja K. Sogenbits.

Hääleseadjana töötab kooris tuntud laulpedagoog R. Jõks ja koori juhatajana helilooja R. Ritsing.

„ORGANISEERIMATUTE“ KAITSELIIDU ERIÜKSUS?

Nagu kohalikus lehes avaldatud üleskutses näha, kavatsevad organiseerumata üliõpilased organiseerida oma eriuksust Tartu Maleva juures. Algatajad kutsuvad selleks üles eriuksustesse kuuluvaid organiseerimata üliõpilasi-kaitseliitlasi. Algateuse taga on nähtavasti Organiseerumata büroo.

LYDIA KOIDULA ÕHTU NAISKORP. LEMBELAS.

10. märtsi õhtul korraldati naiskorporatsioon Lembelas Lydia Koidula õhtu, millest võttis osa külalisena ka Koidula tütar Anna Michelson.

Õhtu kava täitsid korporatsiooni liikmed ja ettekannetele järgnes koosviibimine.

STIPENDIUME HAAGIS ÕPPIMISEKS.

Õigusteaduskonna dekaan teeb teatavaks, et Haagi rahvusvahelise õiguse akadeemias korraldatakse 1936. aasta suvel stuudium rahvusvahelise õiguse alal ja et seks on määratud 15 stipendiumi, igaüks 240 floriini, milledele võivad kandideerida need, kes on avaldanud rahvusvahelises õiguses häid teadmisi.

Lähemaid andmeid stipendiumide

saamiskorra ja tingimuste kohta saab õigusteaduskonna dekanadist.

TARTU ÜLIÕPILASSEGAKOOR ORGANISEERIB VILISTLAS- KOGU.

Tartu Üliõpilassegakoor on asunud oma vilistlaskogu organiseerimisele, pöördudes ajalehtedes sellekohase üleskutsesga põhikirjas ettenähtud nõuetele vastavate laulusõprade poole. Vilistlaskogu liikmeks võivad olla ülikooli lõpetanud Tartu Üliõpilassegakoori tegevliikmed ja Tartu Üliõpilassegakoori soovitusel teised kõrgema haridusega isikud ja ajutiselt või jäädavalt ülikooli õpingud katkestanud Tartu Üliõpilassegakoori endised tegevliikmed.

Organiseerimise soodustamiseks on erilinnades vilistlaskogul esindajad.

Juba registreeritud ja peakoosoleku pidanud vilistlaskogu juhatus peab oma ülesandeks akadeemilise pere laulukultuuri edasiviimise. Tartus asuvad vilistlased tahetakse koondada kooris kaasalaulmisele, tahetakse külastada seoses koori kontsertidega teisi kodumaa linnu ja organiseerida teisel külalaid vilistlasi koori aastapäeva kontsertidele Tartus esinemiseks nagu koori 15. aastapäeva pidustustel. Koori aastapäeva pidustustel 1. a. novembris pandigi alus organiseeritavale lauljate vilistlaskogule.

SELL-I KESKBÜROO ISTUNG.

Pühapäeval, 5. skp. peeti Tartus järjekordne SELL-i keskbüroo istung, mille tööst ülevaate toome järgmises numbris.

„SELL-I TEATED“ NR. 3.

„SELL-i teated“, mis hakkas ilmuma juba läinud aastal, hakkab edaspidi ilmuma aastas 3 korda. Uus number (3) ilmub neil päevil, kuna materjalid on juba saabunud.

EESTI ÜLIÕPILASTE SELTSI AASTAPÄEV.

Pühapäeval pühitses Eesti Üliõpilaste Selts oma 66. aastapäeva, mille puhuks oli Tartu sõitnud üle maa rohkesti seltsi vilistlasi ja kaasvõitlejaid.

Aastapäeva pidustused algasid laupäeval perekonnaõhtuga. Pühapäeval kell 12 peeti pidulik aastapäeva aktus, kus peokõne pidas seltsi vilistlane dr. E. Ein käsitledes meie üliõpilasorganisatsioonide osa praeguses ühiskonnas.

Aastapäeva pidustustest võtsid ka osa ja ütlesid seltsile tervitusi Soome sõpruslepinglaste Pohjois-Pohjalainen ja Etelä-Pohjalainen osakondade esindajad ning läti üliõpilasseltsi Austrumsi esindajad. Õhtul oli vilistlaste ja kaasvõitlejate omavaheline traditsiooniline koosviibimine.

EKSITAV TRÜKIVIGA EELMISES NR-IS

XV Edustuse valimistulemuste puhul on kirjutatud, et nimekiri nr. 11 (EÜS ja Ilmatar) järgi on valitud Edustusse A. Kink — peab olema A. Hint — millist eksitust palume lahelt vabandada.

Toimetus.

Järgmine „Üliõpilaslehe“ number ilmub selle kuu lõpul.

Ilmub 13 korda aastas. Tellimishind 3 krooni aastas, 1½ krooni semestris.

Pea- ja vastutavtoimetaja: V. Pärtelpoeg. Tegevtoimetaja: Jaan Ots. Toimetuse liikmed: A. Eliaser, H. Tõnisson. Väljaandja: Tartu Üliõpilaskonna Edustus. Toimetuse aadress: Tartu, Üliõpilasmaja.

A-S. KAUBA PANK

Tartus, Suurturg 12, omas majas.

Üldtelefonid 1-83 ja 9, juhatus telef. 2-09.

AKTIVA

Äriseis 31. märtsil 1936. a.

PASSIVA

Kassa	83.803.80
Hoiuarved	321.045.12
Väärtpaberid ja välisraha	77.509.45
Laenud	2.152.581.90
Korrespondendid	48.599.99
Liikumata ja liikuv varandus	362.123.35
Kulud	23.531.73
Muud aktivad	25.626.38
	<u>3.094.821.72</u>

Põhikapital	300.000.—	
Tagavarakapitalid	173.601.15	473.601.15
Hoiusummad		1.924.397.62
Rediskont		390.456.81
Võlad teist. krediitasut.		165.973.31
Korrespondendid		6.516.53
Tulud		68.141.24
Muud passivad		65.735.06
		<u>3.094.821.72</u>

Väärtused depoons: Kr. 2.671.937.94.

Inkasso dokumendid: Kr. 61.055.07

Toimetab kõiki pangaooperatsioone.

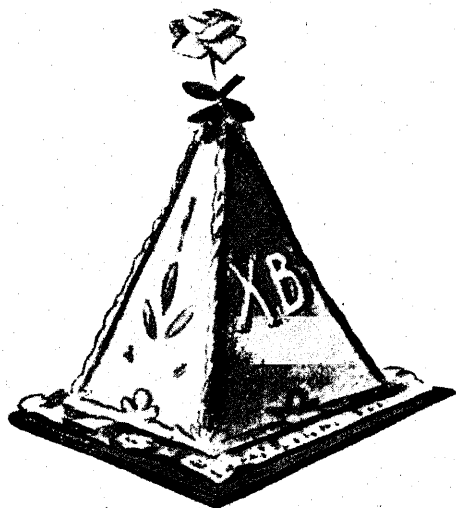
ANNAB LAENE heade kindlustuste vastu. ● Laenajalt liikmemaksu ega lisavastutust ei võeta. ● VÕTAB RAHA HOIULE, makstes ajakohast protsenti. ● SAADAB RAHA igasse kodumaa linna ja alevisse. ● GARANTIID riigihangete, töölepete ja avansside kindlustuseks. ● TOIMETAB SISSENÕUDMISI vekslite ja muude dokumentide järele. ● OSTAB ja MÜÜB välisvaluutat.

Kindlustuse A/S. Eesti Lloyd

Töötab puht Eesti kapitaliga ja Eesti tuntuimate majandusteadlaste juhtimisel.

Tartu Peaesindus A/S. Kauba Pank.

JUHATUS.

Moodsaim kondiitriäri Tartus

J. Lill

Riia tänav 11.

Telefon 9-46.

Pas'ha, šokolaadi pas'ha, kulitšid . Šokolaad, martsipaani.

SAKALA

Asutanud C. R. Jakobson a. 1878

*Suurim, vanem, loetavam ja mõjuvaim
provintsileht Eestis*

Ilmub neli korda nädalas:
esmaspäeval, kolmapäeval ja ree-
del ning laupäeval «SAKALA
PÜHAPÄEV'A» nime all.

*Suure tiraaži tättu
kuulutustel suur mõju*

Oma trükikoda

TÖÖ KIIRE JA KORRALIK • HINNAD SOODSAD

TOIMETUS, TALITUS JA TRÜKIKODA VILJANDIS.

Lossi tän. 22. Postkast 32. Telefonid 31 ja 2-31

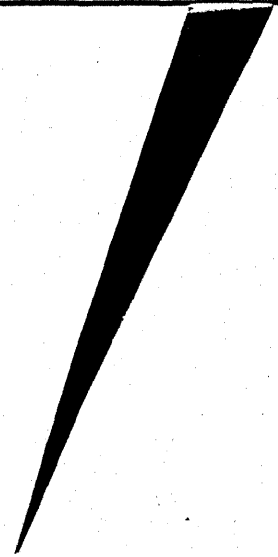
P. Potsep

TARTUS, Ülikooli tän. 34,
telefon 12-79.

Pagari- ja kondiitriäri soovitab

**pühadeks maitsvaid
pagari ja kondiitriäri
saadusi.**

Eesti Peekoni Eksportühisus